

Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye’de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış

Nebi Sümer
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Elçin Gündoğdu Aktürk
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Elif Helvacı
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de yapılmış ebeveyn tutum ve davranışlarına ilişkin yayınlanmış çalışmaları derlemek ve bu tutum ve davranışların çocuk ve gençler üzerindeki gözlenen etkilerini genel olarak incelemektir. Bu derleme çalışmasına ebeveyn tutumlarının bağımsız değişken olarak ele alındığı ve bir sonuç değişken üzerinde etkisinin incelendiği, örnekleme Türkiye’den olan, herhangi bir ulusal ya da uluslararası bilimsel bir dergide yayınlanan 34 yayın seçilmiş ve sistematik olarak bir tabloda sunulmuştur. Türkiye’de yürütülmüş olan ebeveyn tutum ve davranışları araştırmalarında en yaygın olarak Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği, Ana-Baba Tutum Ölçeği, Ana Baba Tutum Envanteri ve Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği’nin çeşitli formları kullanılmıştır. İncelenen çalışmalarda en yaygın kullanılan sonuç (bağımlı) değişkenlerinin ise benlik saygısı, saldırganlık, akademik başarı, kaygı, kendini kabul, genel psikolojik uyum ve bağlanma stilleri olduğu gözlenmiştir. Ebeveyn tutum ve davranışlarında baskı, disiplin ve aşırı koruyuculuğa karşılık gelen davranışların çocuk ve ergenler üzerindeki etkileri tutarlı olarak olumsuz; demokratik ve kabul edici tutum ve davranışların etkileri ise tutarlı olarak olumlu bulunmuştur. Ele alınan araştırmalarda genel olarak, doğrudan Türkiye’de geliştirilen ölçeklerden ziyade, çeviri ya da uyarlanmış ölçekler kullanılmıştır. Çalışmaların çoğunluğu kesitsel yöntemle yapılmış ve veriler genellikle tek bir kaynaktan (çoğunlukla çocuk ya da ergenden) toplanmıştır. Erken ve orta çocukluk döneminde yürütülen çalışmalar görece daha azdır. Bulgular, ebeveyn tutum ve davranışlarında kültürel örüntüler dikkate alınarak tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Ana-baba tutumları ve davranışları, demokratik dengeli, yetkeci, izin verici-şımartan ve ihmalkar ana-babalık tarzları, kültürel faktörler

Abstract

The present study aims to review the published studies on parenting styles and behaviors conducted in Turkey and to explore the overall effects of parenting on children and adolescents. This review included the studies in which parenting styles and/or behaviors were employed as the independent variables, the effects of parenting variables were examined on an outcome variable, published in a scientific outlet, and the samples were selected from Turkish participants. Thirty-four studies meeting the criteria were selected for the review and they were systematically presented in Table 1. Examination of the studies demonstrated that the majority of the measures used in these studies were adopted into Turkish from other languages. The commonly utilized measures were the Parent Attitude Research Instrument (PARI), the Parenting Style Inventory, Parenting Style Scale and various forms of the Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (PARQ). The individual differences regarding parenting behaviors were mostly examined on self-esteem, aggressiveness, academic achievement, anxiety, self-acceptance, psychological adjustment, and attachment styles in the reviewed studies. Overall, results have suggested that whereas parenting behaviors that can be described as authoritarian, over controlling, restrictive, and punitive consistently have negative effects on the child and adolescent outcome behaviors; parenting that can be characterized as democratic, accepting, and emotionally warm have positive effects on the observed variables. The majority of the reviewed studies had cross-sectional design and employed the measures which were originally developed in other cultures and the culture specific aspects of parenting were rarely considered. The data were collected from a single source, usually from children and adolescent, rather than multiple sources including parents. Finally, the samples from early and middle childhood were very rare in the Turkish literature. The implications of the reviewed studies were discussed considering the cultural relevance of the findings.

Key words: Parenting styles and behaviors, authoritative, authoritarian, permissive/indulgent, and permissive/neglecting, cultural factors

Çocuğun hem psikolojik hem de fiziksel bakımdan sağlıklı gelişiminde aile içindeki “psikolojik atmosfer” belirleyici bir rol oynar. Bu atmosfer, Darling ve Steinberg’in (1993) deyimiyle “ebeveynlik bağlamı”, diğer bir deyişle anababaların çocuk yetiştirme konusundaki temel değerlerini, tutum ve davranışlarını kapsar. Özellikle, Baumrind’in (1980; 1991) anababa stilleri kavramını ortaya atmasıyla birlikte, son 40 yılda Batı ülkelerinde, ebeveyn tutum ve davranışlarının çocuk ve ergenlerin gelişimindeki etkisi yaygın olarak araştırılmıştır.

Anababa tutum ve davranışları aynı zamanda kültür ve değerler aktarımında temel sosyalizasyon araçlarıdır (bkz. Grusec, Goodnow ve Kuczynski, 2000). Bu nedenle kültürden bağımsız olarak düşünülemez. Her kültürde ebeveynler kendi değerler sistemini ve temel tutumlarını çocuklarına aktarmak amacıyla kendi kültürü için işlevsel olan çocuk yetiştirme tutum ve davranışlarını günlük uygulamalarına yansıtır (Kağıtçıbaşı, 2007; Maccoby ve Martin, 1983). Türkiye’de de anababa tutumları ve olası etkilerinin farklı içeriklerde çalışılması görece eski olmasına (örn., Kağıtçıbaşı’nın (1980) çocuğun değeri çalışması) karşın bu çalışmaların temel bulgularına toplu olarak bakılmamış ve doğurguları pek fazla tartışılmamıştır.

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de anababa tutum ve davranışlarının bağımsız değişken olarak ele alındığı ve çocuklar üzerinde etkilerinin incelendiği yayımlanmış çalışmaları derlemek ve temel bulgularına topluca göz atmaktır. Aşağıda kısaca “sosyalizasyon” yazını olarak bilinen anababa tutum ve davranışları konusundaki temel yaklaşımlar ve bulgular özetlenmekte ve derlenen çalışmalar hakkında bilgi verilmektedir.

Ebeveyn Tutum, Davranış ve Uygulamaları ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Psikolojinin bağımsız bir bilim dalı olarak ortaya çıkmasından bu yana incelenen en temel konulardan birisi ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkileri olmuştur. Belki de anne babalar çocuklarını kendi varlıklarını geleceğe taşıyacak bir “ölümsüzlük sembolü” olarak gördükleri için (Cox, Arndt, Pyszczynski, Greenberg, Abdollahi ve Solomon, 2008; Greenberg, Solomon ve Pyszczynski, 1997), kendi değer ve inanç sistemlerini aktarmayı güvence altına alacak bir çocuk yetiştirme tarzı benimserler. Sosyalizasyon olarak tanımlanan bu aktarım süreci çocuğun içinde yaşadığı kültürel ortama ve aileye uyum sağlaması için kazanması gereken temel tutum ve davranışların, çocuk yetiştirme yöntemleri, eğitim sistemi, disiplin vb. yollarla çocuğa taşınması ya da kazandırılması olarak tanımlanabilir (Darling ve Steinberg, 1993; Maccoby ve Martin, 1983). Aslında ana-babaların sosyalizasyon yoluyla taşınmayı amaçladıkları değer, tutum ve davranışlar çocukları tarafından

farklı düzeylerde kabul edilir ve içselleştirilir (Grusec ve ark., 2000, Demirutku, 2007). Bu nedenle sosyalizasyon, aynı zamanda, toplumun aile aracılığıyla çocukta talep ve beklentileri ile çocuğun bunlara gösterdiği tepkiler arasındaki dengeyi açıklayan bir mekanizma olarak da görülebilir.

Darling ve Steinberg (1993) sosyalizasyon sürecini daha iyi anlamak için anababalık tarzları ile uygulamaları arasında bir ayırım yapılmasının önemli olduğunu belirtmektedir. Bu araştırmacılar anababalık tarzını (ya da stilini) çocukların içinde yetiştiği duygusal iklim olarak tanımlarken, anababalık uygulamalarını çocuğun sosyalizasyonunda başvurulan belirli davranışlar olarak tanımlamaktadırlar. Örneğin çocukların düzenli olarak dershaneye gönderilmesi ve ebeveynlerin çocuğun okul başarısını yaşamlarının merkezine taşımaları özel bir anababalık uygulamasıdır. Anababalık tarzları, uygulamaları ve davranışları kavramsal bakımdan farklı anlamlar taşımalarına karşın Türkçe kaynaklarda bunlar genellikle anababa tutum ve davranışları olarak isimlendirilmiştir.

Ailenin sosyalizasyon hedeflerinin psikoloji alanında sistematik olarak kavramsallaştırılmasının uzun bir geçmişi olmasına karşın (örn., Baldwin, 1948), bu kavramın ilgili yazında görgül olarak çalışılmasına Baumrind’in (1971) çocuk yetiştirme tarzları ve bu tarzların çocuklar üzerindeki etkilerini ele alan çalışmaları önemli bir ivme kazandırmıştır. Baumrind (1980; 1991) *demokratik/dengeli* (authoritative), *yetkeci* (ya da *otoriter*) ve *izin verici* olmak üzere üç temel anababalık tarzının farklı gelişimsel sonuçlarla ilişkili olacağını ileri sürmüştür. Optimum çocuk yetiştirme yaklaşımı olarak kabul edilen *demokratik/dengeli* tarzda aile içinde iletişimin kanalları karşılıklı olarak açıktır, çocuğa duygusal destek verilir ve ona özerklik geliştirmesi için koşullar sağlanır. Aynı zamanda ailede görece bir disiplin vardır, çocuğun davranışları gözetim altındadır ve ondan belirli standartlara ulaşması beklenir. Demokratik/dengeli tutuma sahip ailelerde yetişen çocukların ebeveynlerinin değerlerini içselleştirdikleri ve psikolojik gelişim ve uyum bakımından olumlu sonuçlar gösterdikleri bulunmuştur. Geçmiş araştırmalar bu tarz tutumların akademik başarıdan arkadaşlarla uyumlu ilişkilere kadar çok sayıda alanda olumlu sonuçla ilişkili olduğunu göstermiştir (örn., Spera, 2005). Steinberg (2001) yaptığı derleme çalışmasında demokratik/dengeli ebeveyn tarzının psikolojik gelişim üzerindeki olumlu etkisinin ve yararlarının aile yapısı, sosyo-ekonomik düzey ve etnik köken farklılıklarının ötesinde belirgin olarak gözlemlendiği sonucuna varmıştır.

Yetkeci anababalık tarzında çocuk genellikle katı bir disiplin altında ve yeterli duygusal destek ve sıcak ilgi gösterilmeden yetiştirilir. Bu tarzı uygulayan ebeveynler çocuklarına yüksek standartlar koyarlar ve

onlardan mutlak itaat beklerler. Yapılan araştırmalar yetkeci ailelerde yetişen çocukların düşük özsayı ve yüksek kaygı gibi benlik sorunları yaşadığını, ilişkilerinde onay aradıklarını ve genellikle psikolojik uyum sorunları yaşadıklarını göstermektedir.

İzin verici ana-babalık tarzında ise demokratik/dengeli tarza benzer biçimde ailede sıcak ilgi ve kabul söz konusudur, ancak çocuğa gerektiğinde sınırlama getirme ya da çocuğu kontrol etme konusunda gevşek davranılır. İzin verici ailelerde yetişen çocukların stresle başa çıkma, kendini düzenleme, duygularını kontrol etme ve sorumluluk alma gibi konularda sorunlar yaşadıkları gözlenmiştir (bkz., Baumrind, 1989; Darling ve Steinberg, 1993, Spera, 2005).

Baumrind'in yaklaşımını temel alan daha sonraki araştırmacılar ise anababalık tarzlarının *sıcak ilgi* (ya da *Kabul*) ve *kontrol* (ya da *disiplin*) olarak isimlendirilen iki temel boyutun keşifinden ortaya çıkan dört temel kategoride ele alınmasının daha doğru olacağını ileri sürmüşlerdir (örn., Darling ve Steinberg, 1993; Maccoby ve Martin, 1983; Steinberg, Mounts, Lamborn ve Dornbusch, 1991). Dört kategori iki temel boyutun yüksek ve düşük düzeylerinin farklı bileşimleri olarak tanımlanmıştır. Boyut düzeyinde sınıflamada demokratik dengeli (yüksek sıcak ilgi ve yüksek kontrol) ve yetkeci (düşük sıcak ilgi ve yüksek kontrol) çocuk yetiştirme tarzları Baumrind'in demokratik dengeli ve yetkeci tarzına karşılık gelmektedir. Bu modelde Baumrind'in izin verici anababalık tarzı iki farklı kategori ile tanımlanmaktadır. Yüksek düzeyde sıcak ilgi ve düşük düzeyde kontrolün birlikte görülmesi *izin verici-şımartan yetiştirme tarzı* olarak tanımlanırken, hem sıcak ilginin hem de kontrolün düşük düzeyde olduğu tutum *ihmalgar çocuk yetiştirme tarzı* olarak tanımlanmıştır. Şımartan ailelerde tutarsız disiplin ve kararsızlık yaygın olarak gözlenir. Ebeveynler genellikle tek yönlü duyarsız iletişimde bulunurlar ve çocuğun gerçekçi olmayan isteklerine sınır koyamazlar. En olumsuz ve riskli anababalık olarak kabul edilen ihmalgar tarzda ise ebeveynler tam anlamıyla ilgisizdir, disiplin ya hiç yoktur ya da tutarsızdır ve aile bireyleri çatışma ve münakaşayı bir problem çözme stratejisi olarak kullanırlar.

Genellikle Batı ülkelerinde yapılan çok sayıda araştırmada demokratik-dengeli tarzın başta olumlu kendini düzenleme becerisi olmak üzere, özyeterlik algısı, özsayı, sorumluluk duygusu, akademik başarı gibi olumlu sonuçlarla, otoriter yetiştirme tarzının ise olumsuz sonuçlarla ilişkili olduğu bulunmuştur (örn., Buri, Louiselle, Misukanis ve Mueller, 1988; Spera, 2005; Steinberg, Dornbusch, Brown, 1992). Demokratik dengeli tarz psikolojik ve davranışsal problemlerle olumsuz yönde, yetkeci tarzın ise sorumluluktan kaçma, yüksek stres yaşama gibi problemlerle olumlu yönde

ilişkili olduğu bulunmuştur (örn., Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch 1991; Wenar, 1994). İzin verici stil ise kendini düzenleme becerisi, bencillik, sorumluluktan kaçma, doyumsuzluk ve aşırı ilgi bekleme gibi sonuçlarla; ihmalgar çocuk yetiştirme tarzının ise olumsuz ya da dağınık kimlik geliştirme, alkol, uyuşturucu kullanımı ve suç yatkınlığı gibi sorunlarla ilişkili bulunmuştur (bkz., Hovee, Dubas, Eichelsheim, van der Laan, Smeenk ve Gerris, 2009; Lamborn ve ark., 1991).

Son yıllarda Barber ve arkadaşları, demokratik dengeli ve yetkeci anababalıkta yüksek düzeyde olduğu kabul edilen disiplin (kontrol) boyutu yerine *davranışsal ve psikolojik kontrol* kavramını ortaya atmışlardır (Barber, 1996; Barber, Maughan ve Olsen., 2005). Davranışsal kontrol ebeveynlerin çocuğun davranışlarını gözlemleyerek ve düzenleyici kurallar koyarak denetleme ve kontrol girişimi olarak tanımlanabilir. Çocuğun davranışlarını *izleme*, onun hakkında *bilgi sahibi olma* ve *disiplinde tutarlılık* davranışsal kontrolün en temel özellikleridir. Psikolojik kontrol ise bir anlamda çocuğun ne hissedeceğini ve düşüneceğini kontrol etmek isteği olarak tanımlanabilir. Çok boyutlu bir ebeveyn davranışı olan psikolojik kontrol genellikle *aşırı müdahale*, *suçluluk yaratma*, *sevgiyi geri çekme* ve *disiplin amaçlı aşırı mesafeli davranma* gibi ebeveyn davranışlarını kapsar. Davranışsal kontrol, genellikle olumlu davranışsal ve gelişimsel sonuçlarla ilişkili iken psikolojik kontrolün başta içselleştirme davranışı olmak üzere olumsuz sonuçlarla ilişkili olduğu bulunmuştur (örn., Barber, Olsen ve Shagle, 1994; Öztürk, Kırdap ve Sayıl, 2006).

Batı ülkelerinde yapılan araştırmalar farklı anababalık tarzlarının çocuğun psikolojik gelişimi üzerindeki etkilerinin genellikle beklendiği yönde olduğunu göstermiştir. Ancak bazı araştırmalar anababalık tarzlarının etkilerinin kültürel bağlama göre değişebileceğine işaret etmiştir. Örneğin Steinberg, Lamborn, Darling, Mounts ve Dornbusch (1994), Asya kökenli Amerikalı çocuklarda yetkeci anababalık tarzının demokratik/dengeli tarza oranla, 'psikolojik uyum' ve 'akademik başarı'yla daha yüksek düzeyde ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Özünde anababalık tarzı kültürel değerleri aktarmayı amaçlayan bir sosyalleşme aracı olduğundan kültürden bağımsız olması beklenemez. Dolayısıyla, ebeveynler her bir anababalık tarzına ve bu tarzın gerektirdiği tutum, davranış ve uygulamalara içinde yaşadıkları kültürün öngördüğü sosyalleşme amacına uygun olarak başvururlar (Chao, 1994; Darling ve Steinberg, 1993). Örneğin Kağıtçıbaşı (2007), Türk kültüründe ve benzeri diğer toplulukçu kültürlerde ebeveyn disiplini ve sıcaklığının birbirinin karşısında değil birbirini tamamlayan boyutlar olarak algılandığını ileri sürmektedir. Benzer şekilde Batı kültürlerindeki

aşırı korumaya dayalı anababalık olumsuz algılanır ve çocuklar üzerindeki etkileri olumsuz olurken, Türkiye’de (örn., Sümer ve Kağıtçıbaşı, basımda) ve Asya ülkelerinde (örn., Shek, 1989) genel olarak olumlu koruma olarak algılanmakta ve bu nedenle çocuklar üzerinde de olumsuz sonuçlara yol açmamaktadır.

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme davranışlarında temel kültürel farklılıkların yanı sıra görece homojen kültürlerde bile aileler arasında belirgin farklılıklar gözlenmektedir. Özellikle kültür içi farklılıkları açıklamak bakımından Belsky’nin (1984) modeli en açıklayıcı yaklaşımlardan birisidir. Belsky’e göre ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzının üç temel belirleyicisi vardır ve bunlar hem ebeveynlerin hangi tarzı tercih edebileceklerini hem de tercih edilen tarzın çocuk üzerindeki etkilerini belirler. Üç temel belirleyici de, (1) ebeveynlerin bireysel özellikleri ve kaynakları, (2) çocuğun bireysel özellikleri ve (3) bağlamsal stres ve destek faktörlerinden oluşmaktadır. Bağlamsal stres ve destek faktörleri aile ve çocuğun birlikte yer aldığı sosyal çevreyi tanımlar ve başta evlilik uyumu olmak üzere, sosyal ilişkilerden, ebeveynin meslek türüne kadar geniş bir bağlamı içerir. Her bir belirleyiciye ilişkin olarak Batı ülkelerinde çok sayıda araştırma yürütülmüştür. Örneğin, ebeveynlerin bireysel özellikleri kapsamında yapılan bir meta analizi çalışmasında Prinzie, Stams, Dekovic, Reijntjes ve Belsky (2009), ebeveyn kişilik özellikleri ile seçilen anababalık tarzı arasında güçlü bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Beş faktör kişilik özelliği dikkate alınarak yapılan bu tarama çalışmasında ebeveynlerin yüksek düzeylerde dışadönük, uyumlu, deneyime açık ve duygusal bakımdan dengeli olmaları ile anababalık tutumu olarak duygusal sıcaklık ve davranış kontrol arasında güçlü bir ilişki olduğu gösterilmiştir. Çocuğun bireysel özellikleri ve bağlamsal faktörlerin de anababa tutum ve davranışlarını biçimlendirdiğine ilişkin çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Doğal olarak bu üç belirleyici çocuk üzerindeki etkileri bakımından eşit değildir ve aralarındaki olası etkileşimler de hangi anababalık tarzının seçileceğini etkiler. Hem kültürler arası farklılıklar hem de Belsky’nin öne sürdüğü belirleyiciler bir arada ele alındığında, anababalık davranışlarının, hem bireysel hem de kültürel ve bağlamsal özellikler dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Ana-babaların çocuk yetiştirme tutum ve davranışları Batı ülkelerinde gelişim psikolojisi alanında en çok çalışılan konuların başında gelmektedir. Örneğin, Steinberg’in (2001) ergenler üzerine yapılan çalışmaları dikkate alarak yaptığı tarama yazısında 1990-2000 yılları arasında sadece “Journal of Research on Adolescence” dergisinde yayınlanan makalelerin % 28’nin aile ilişkileri üzerine olduğunu belirtmektedir. Yine

“Child Development” ve “Developmental Psychology” dergilerinde yayınlanan ergenlik konusundaki makalelerin % 34’ünde ebeveyn ve ergen ilişkileri incelenmiştir. Çok sayıdaki görgül çalışmaya toplu halde bakarak Batı ülkelerindeki ebeveyn tutum ve davranışlarının çocukların farklı davranış ve sonuç değişkenleri üzerindeki etkisi sistematik olarak tarama yazılarında ve meta analizi çalışmalarında yayınlanmıştır. Psikoloji makalelerinin yaygın olarak tarandığı EBSCOhost tarama motorunda bir tarama yapıldığında sadece başlığında “parenting” ve “meta-analysis” geçen yayın sayısı 28’dir. Meta-analizi çalışmaları dışında başlığında “parenting” ve “review” kelimeleri geçen makale sayısı ise 188 olarak bulunmaktadır. Türkiye’de ise anababa tutum ve davranışları ve olası etkileri yaygın olarak araştırılmasına karşın bu araştırmaların belirli bir sistematik içinde derlendiği bir tarama yazısı ya da meta-analizi çalışması mevcut değildir.

Yılmaz, 1999 yılında yayınlanan derleme çalışmasında anababa tutumları konusunda temel kuramsal yaklaşımları ve Türkiye’de yapılan bazı görgül çalışmaları özetlemiştir. Ancak bu çalışmada sistematik olarak bütün araştırmalar derlenmemiş ve anababa tutumlarının bağımlı ya da bağımsız değişken olarak kullanılması dikkate alınmamıştır. Yılmaz, 1972-1999 arası yapılan 14 görgül çalışmayı incelemiştir. Bu çalışmalardan sekizi anne-baba tutum ve davranışlarının çocuk üzerindeki etkisini incelemekte, geriye kalan 5 çalışma ise anne-baba tutum ve davranışlarının kültürlerarası ve kültür içi farklılıklarını ele almaktadır. Ayrıca 1999 yılından 2008 yılına kadar geçen süre içerisinde ilgili konuda çok sayıda görgül çalışma yapılmıştır. Bu nedenle, bu tarama yazısının amacı Türk örneklemeyle yapılmış olan ve bilimsel dergilerde ve/ya kitap bölümlerinde yayınlanan anababa tutum ve davranışlarının sonuç değişkenlerini yordamak amacıyla bağımsız değişken olarak kullanıldığı araştırmaları incelemektir.

Hızlı sosyal değişme yaşayan ve geleneksel ebeveyn tutumları ile daha “modern” sayılabilecek tutumları bir arada barındıran Türkiye’de anababaların çocuk yetiştirme tarzları ve davranışlarının zamana (tarihsel bağlama) ya da kuşağa, bölgeye, alt kültüre vb. birçok özelliğe göre değişkenlik göstereceği öne sürülebilir. Türkiye’de bu tür bağlama ve alt kültürlerle özgü değişimleri içeren çalışmalar çok fazla yapılmamıştır. Ancak, anababa tutum ve davranışlarının hem psikoloji hem de komşu disiplinlerde, kesitsel yöntemlerle ve genellikle ergenler üzerinde yaygın olarak araştırıldığı görülmektedir (bkz., Durak-Batıgün, 2005). Ancak, şimdiye kadar bu çalışmaların genel bulguları ve doğurguları çok fazla tartışılmamıştır.

Yapılan çalışmalar, araştırma deseni, ölçme aracı, örneklem türü, ele alınan gelişim dönemi ve benzeri bakımdan çok farklılık göstermektedir. Geçmiş ça-

lışmalar anababa tutum ve davranışlarını hem bağımlı hem de bağımsız değişken olarak ele almışlardır. Özellikle, bağımsız değişken olarak ele alındığı durumlarda, bu tutum ve davranışların etkisinin incelendiği bağımlı (sonuç) değişkenler akademik başarıdan, ruh sağlığına, aile içi ilişkilerden, değerler sistemine kadar çok geniş bir yelpazede ele alınmıştır. Aynı bağımsız değişken grubuna girebilecek yayınlamış makale sayısı meta analizi yapmaya yetecek ölçüde bir örneklem oluşturmamaktadır. Bu nedenle, bu çalışmanın başlangıçta bir meta analizi olarak planlanmasına karşın yaptığımız ön araştırmalar sonucunda dar kapsamlı bir derleme makalesi olarak hazırlanmasına karar verilmiştir.

Yöntem

Dahil Etme Ölçütleri

Bu tarama yazısında yer alan görgül araştırmalar aşağıdaki dahil etme ölçütleri kullanılarak saptanmıştır. (1) Araştırmanın Türkiye’den bir örnekleme yapılmış olması. (2) Ana-baba tutum ve davranışlarına karşılık gelen bir ölçümün bağımsız değişken olarak kullanılmış olması. Çalışmalarda özellikle ebeveyn tutum ve davranışlarına ilişkin herhangi bir ölçümün belirli bir sayılaşmaya uygun bir ölçme aracıyla yapılmış olması, herhangi bir bağımlı değişken üzerinde etkisine bakılmış olmasına dikkat edilmiştir. Diğer bir deyişle, bağımsız değişkenin ebeveyn tutum ve davranışlarına karşılık gelmesi bağımlı değişkenin ise çocuk, ergen veya yetişkinlere ilişkin herhangi bir sonuç değişkenine ve özelliğe karşılık geliyor olmasına bakılmıştır. (3) Araştırmanın herhangi bir ulusal ya da uluslararası bilimsel dergide yayınlamış veya yayın aşamasında olması ya da basılı bir kitap bölümü olarak yayınlamış bulunması ve (4) herhangi bir istatistiksel analiz kullanılarak ana-baba tutum ve davranışlarının etkisine bakılmış olması.

Çok sayıda yüksek lisans ve doktora tezinde ana-baba tutum ve davranışları incelenmiş olmasına karşın tezlerin tümüne ulaşmada yaşanan sorunlar nedeniyle taramaya dahil edilmemiştir. Ancak tarama kapsamına alınan görgül bir çalışmanın bir tez çalışmasına dayanıp dayanmadığına bakılmamıştır. Ulusal ya da uluslararası kongrelerde sunulan, özeti veya tam metni basılmış olan bildiriler de bu derleme çalışmasına alınmamıştır.

Yayınların Taranması: Makalede yer alacak çalışmaları belirlemek için Türkçe ve İngilizce olarak çocuk yetiştirme, ebeveyn, ana-baba tutum ve davranışları, tarzları, stilleri, uygulamaları veya anababalık boyutlarına, tarzlarına ya da alt kategorilerine karşılık gelen kavramlar İngilizce ve Türkçe anahtar sözcükler olarak kullanılmıştır. Taramalara Türk, Türk ve Turkish sözcükleri eklenmiştir. Taramalar psikoloji ve yakın bilim

alanlarındaki makalelerin yayımlandığı dergileri taramaya başta PSYCHlit, Academic Search Prime, EBCO-host gibi veri tabanları üzerinden Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kütüphanesi elektronik veri tabanı kullanılarak yapılmıştır. Ayrıca, ULAKBİM Veri Tabanı, Google ve Google Akademik taramalarında da anahtar kelimeler tekrarlanmıştır. Türk Psikoloji Dergisi ve Türk Psikoloji Yazıları’nın bütün sayıları ve taramada bulunan makalelerin kaynakçaları da taranmıştır. Son olarak Türkiye çapında psikologların ve akademisyenlerin üye oldukları eposta toplu yazışma gruplarına tarama makalesinin amacını açıklayan ve varsa yayınlarını göndermelerini ya da kaynağını belirtmelerini isteyen bir eposta gönderilmiştir. Bu yollarla alanda yapılan yayınlamış çalışmalara büyük oranda ulaşıldığı düşünülmektedir. Ancak, herhangi bir tarama listesine alınmayan bazı kitap bölümlerinin veya bilimsel yayınların atlanmış olması olasılığı da mevcuttur.

Derlemeye seçilen çalışmalarda bulguların istatistiksel olarak gösterilmiş olması ve bu nedenle, korelasyon, *t* test, Ki-Kare, regresyon, varyans analizi ve benzeri parametrik ya da parametrik olmayan bir şekilde sayılaşdırılmış bir değer bulunmasına dikkat edilmiştir. Örneklem yaşı dikkate alınmamış ve bütün gelişim dönemlerinden çalışmalar kabul edilmiştir. Belirtilen ölçütler kullanılarak Türkiye örnekleminde gerçekleştirilen 69 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu araştırmalardan 35 tanesine belirlenen ölçütleri karşılamadığı için bu derleme çalışmasında yer verilmemiştir. Ayrıca psikiyatrik örneklem veya yurtdışında göçmen ailelerle yapılan araştırmalar da bu çalışmanın kapsamına alınmamıştır. Özellikle göçmen ailelerde yapılan çalışmalarda farklı etkenlerin ebeveyn tutumları üzerinde etkili olabileceği düşünüldüğünden bu araştırmalar göz ardı edilmiştir.

Sonuç olarak 34 adet çalışma derlemeye alınmış ve Tablo 1’de özetlenmiştir. Tablo’da her bir çalışmanın yazarlar, bağımlı ve bağımsız değişkenin düzeyleri, bu düzeylerin ölçümü için kullanılan araçlar, katılımcı sayısı ve cinsiyet dağılımı, analiz türü ve ana bulgular yer almaktadır. Tablo 2’de ise seçilen çalışmalarda kullanılan ölçekler ayrıntılarıyla sunulmuştur.

Bu çalışmaya öncelikli olarak anne-baba tutumlarının etkisini inceleyen bir meta analizi amacıyla başlanmıştır. Ancak elde edilen yayınlar incelendiğinde araştırmalarda kullanılan örneklemelerin çok farklılaştığı, bazılarında standart ölçeklerin kullanılmadığı, bağımsız değişken olarak kullanılan anababa tutumlarının içerik olarak çok farklılaştığı ve aynı sonuç değişkenin (örn., akademik başarı) çok az sayıda yayında yer aldığı gözlenmiştir. Bu nedenle elde edilen makale örnekleminin meta analizi yapmaya uygun olmadığına karar verilmiştir.

Tablo 1. Ana-Baba Tutum ve Davranışlarını İçeren Çalışmalar ve Ayrıntıları

Yazar	Bağımsız Değişkenler (Ana-Baba Tutum ve Davranışları)	Ölçme Aracı	Bağımlı Değişkenler	Ölçme Aracı	N	Yaş	Analiz türü	Temel Bulgular
An, R. ve Sezer, Z. Ş. (2003)	Aşırı koruyucu annelik, Ev kadınlığı rolünü reddetme, Demokratik davranma, Kan-koca gevimsizliği, Baskı-disiplin	Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (AHCYTÖ)	Psikososyal temelli problem çözme becerileri	Psikososyal Temelli Problem Çözme Ölçeği	$N_{\text{çocuk}} = 96$ $K = ?$ $E = ?$ $N_{\text{ebeveyn}} = 96$ $K = ?$ $E = ?$	6., 7. ve 8. Sınıf	F Testi	Aşırı koruyucu olmayan amelerin çocukların psikososyal temelli problem çözme becerisi puan ortalamaları ($Ort. = 23.28$), hem tamamen aşırı koruyucu olan ($Ort. = 14.12$) hem de orta düzeyde aşırı koruyucu olan amelerin çocuklarından ($Ort. = 19.92$) anlamlı olarak daha yüksektir. Tam demokratik davranan ailelerin çocuklarının psikososyal temelli problem çözme becerisi ($Ort. = 23.86$) hem orta düzeyde demokratik davranan ailelerin çocuklarından ($Ort. = 19.67$) hem de demokratik davranmayan ailelerin çocuklarından ($Ort. = 15.33$) anlamlı olarak daha yüksektir. Üst düzeyde baskı-disiplin uygulayan ailelerin çocuklarının psikososyal temelli problem çözme becerisi ($Ort. = 17.61$), orta düzeyde baskı-disiplin uygulayan ($Ort. = 19.73$) ve baskı-disiplin uygulamayan ($Ort. = 24.57$) ailelerin çocuklarına göre anlamlı olarak daha düşüktür. Geleneksel itleden gelen kadınların doğurganlığı ($Ort._{\text{çocuk sayı}} = 2.83$) eşitliği itleden gelen kadınlara göre ($Ort. = 2.18$) anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Eşitlikçi çocuk yetiştirme tutumlarındaki cinsiyet ayrımcılığı olan ailelerden gelen kadınların özsaygıları cinsiyet ayrımcılığı olmayan ailelerden gelen kadınlara göre anlamlı olarak daha düşüktür.
Ataca, B., Sunar, D. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (1996)	Geleneksel aile, Geleneksel olmayan aile, Eşitlikçi aile	Cinsiyet Özelliği Kalıp-yargı Ölçeği (The Sex-Trait Stereotype Measure)	Doğurganlık (çocuk sayısı), Özsaygı, Kocayla ilişkisinde eşitliğin derecesi	Cinsiyete Bağlı Kişilik Özelliklerine İlişkin Kalıp Yargılar Ölçeği, CooperSmith Benlik Saygısı Ölçeği, Görüşme	$N = 75$ $K = 75$ $E = 0$	$Ort. = 39.2$	t testi korelasyon	Eşitlikçi çocuk yetiştirme tutumları arttıkça kadımların aile içinde yerleri kararlara kalması artmaktadır ($r = .30$). Çocuklarına karşı kabul edici, olumlu bir tutum içinde olan ailelerin çocuklarının sosyal gelişimi ($Ort. = 14.3$), ilgisiz ailelerin çocuklarına ($Ort. = 13.22$), tutarsız ailelerin çocuklarına ($Ort. = 12.3$), otoriter ailelerin çocuklarına ($Ort. = 12.7$) göre yüksek olup, tüm gruplararası fark istatistiksel olarak anlamlıdır.
Bilir, Ş. ve Dabanlı, D. (1988)	Demokratik tutum, Otoriter tutum, Kayıtsız davranma, Tutarsızlık	Ölçek kullanılmamış, sorularla ölçülmüştür.	Sosyal gelişim	Ölçek kullanılmamış, sorularla ölçülmüştür.	$N = 90$ $K = ?$ $E = ?$	Lise 1	ANOVA	Eşitlikçi çocuk yetiştirme tutumları arttıkça kadımların aile içinde yerleri kararlara kalması artmaktadır ($r = .30$). Çocuklarına karşı kabul edici, olumlu bir tutum içinde olan ailelerin çocuklarının sosyal gelişimi ($Ort. = 14.3$), ilgisiz ailelerin çocuklarına ($Ort. = 13.22$), tutarsız ailelerin çocuklarına ($Ort. = 12.3$), otoriter ailelerin çocuklarına ($Ort. = 12.7$) göre yüksek olup, tüm gruplararası fark istatistiksel olarak anlamlıdır.
Çakır, S. G. ve Aydın, G. (2006)	Kabul / ilgi, Kontrol / denetleme, Psikolojik özerklik	Ana-Baba Tutum Ölçeği (ABTO)	Ego kimlik (Başarılmış Kimlik, ipotekli/ kapalı kimlik, moratoryum, kimlik karmaşası)	Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüsü Ölçeği (EOM-EIS-2)	$N = 403$ $K = 227$ $E = 176$	16 – 19	MANOVA	İpotekli/kapalı kimlik alt ölçeğinde, ebeveynlerini ihmalkar olarak algılayan öğrencilerin ortalamaları ($Ort. = 32.14$), ebeveynlerini demokratik olarak algılayan öğrencilerinden ($Ort. = 38.15$) ve ebeveynlerini izm vertici olarak algılayan öğrencilerinden ($Ort. = 37.92$) anlamlı olarak daha düşüktür.
Çerik, Ş. (2002)	Otoriter tutum, Demokratik tutum, Serbest bırakıcı tutum	Ölçeğe dayanmayan tek bir soruyla ölçülmüştür.	Cinsiyet Mezun olunan okul Babanın yaşı	Anket Formu	$N = 435$ $K = 243$ $E = 192$	18 - 28	Yüzde oranı Ki kare	Ailelerin çocuklarına karşı tutumları, onların kız ya da erkek olmalarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Ailelerin % 3.7’si kızlarına otoriter, % 33.5’i serbest bırakıcı, % 62.8’i de demokratik davranırken, bu oranlar erkek çocuklar için sırasıyla % 4.2, % 19.4, % 76.4’tür. Ailelerin gençlere karşı davranış biçimleri, onların mezun oldukları okula göre farklılık göstermemektedir. Babanın yaşı ile ailelerin gençlere davranış biçimleri arasında bir ilişki yoktur. Ebeveynin demokratik tutumu arttıkça saldırganlık azalmaktadır ($r = -.36$).
Eldeléklioğlu, J. (2007)	Demokratik tutum, Otoriter tutum, Aşırı koruyucu tutum	Anne Baba Tutum Envanteri (ABTE)	Saldırganlık, Arkadaş Baskısı	Saldırganlık Ölçeği, Arkadaş Baskısı Ölçeği	$N = 202$ $K = 104$ $E = 98$	15 - 17	Pearson korelasyon Regresyon	Ebeveynin aşırı koruyucu tutumu arttıkça saldırganlık artmaktadır ($r = .25$). Ebeveynin otoriter tutumu arttıkça saldırganlık artmaktadır ($r = .29$).

Tablo 1 devam. Ana-Baba Tutum ve Davranışlarını İçeren Çalışmalar ve Ayrılımları

Yazar	Bağımsız Değişkenler (Ana-Baba Tutum ve Davranışları)	Ölçme Aracı	Bağımlı Değişkenler	Ölçme Aracı	N	Yaş	Analiz türü	Temel Bulgular
Erdogdu, Y. (2006)	Otoriter tutum, Demokratik tutum (Anne ve baba için ayrı olarak)	Ana-Baba Tutum Ölçeği	Öğrenilmiş çaresizlik düzeyi	Öğrenilmiş Çaresizlik Ölçeği	N=191 K=94 E=97	5. sınıf	Regresyon Mann Whitney U	Annenin tutumları, çocukta öğrenilmiş çaresizliği yordamaktadır ($\beta = .15$). Annesini otoriter algılayan çocuklar ($Ort. = 100.17$), annesini demokratik algılayan çocuklara göre ($Ort. = 81.25$) daha çok öğrenilmiş çaresizlik yaşamaktadırlar. Babasının otoriter algılayan çocuklar ($Ort. = 101.26$), babasını demokratik algılayan çocuklara göre ($Ort. = 76.10$) daha çok öğrenilmiş çaresizlik yaşamaktadırlar. Anneden algılan kabul ile babadan algılanan kabul arasında güçlü ilişki bulunmuştur ($r = .61$). Algılanan anne ($\beta = .43$) ve baba ($\beta = .44$) kabulü çocuğun genel psikolojik uyumunu anlamlı olarak yordamaktadır. Algılanan anne ve baba kabulü toplamda, çocuğun psikolojik uyumundaki varyansın % 35'ini açıklamaktadır.
Erkman, F. ve Rohner, R. P. (2006)	Algılanan ebeveyn kabulü, Algılanan ebeveyn reddi	Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği - Çocuk Formu (PARQ)	Genel psikolojik uyum	Kişilik Değerlendirme Ölçeği: Çocuk Formu	N=427 K=197 E=230	10-18	Çoklu Regresyon	Annenin disiplinli ve baskıcı tutumunu arttıkça kız öğrencilerin benlik saygısı azalmakta ($r = .35$), durumlublak kaygı düzeyi ($r = -.48$) ve sürekli kaygı düzeyi ($r = -.34$) artmaktadır. Kız öğrencilerde babanın baskıcı ve disiplinli tutumunu arttıkça sürekli kaygı düzeyi de artmaktadır ($r = -.37$).
Evrengöl, A., Canat, S. ve Köker, A. S. (1992)	Ev kadımlığı rolünü reddetme, Demokratik davranma, Kar-koca geçimsizliği, Baskı-disiplin	Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (AHÇYTO)	Durumluluk ve Benlik saygısı	Durumluluk ve Sürekli Kaygı Envanteri, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	N=59 K=35 E=24	Ort. = 22.3	Korelasyon	Annenin disiplinli ve baskıcı tutumunu arttıkça kız öğrencilerin benlik saygısı azalmakta ($r = .35$), durumlublak kaygı düzeyi ($r = -.48$) ve sürekli kaygı düzeyi ($r = -.34$) artmaktadır. Kız öğrencilerde babanın baskıcı ve disiplinli tutumunu arttıkça sürekli kaygı düzeyi de artmaktadır ($r = -.37$).
Güneş, S. ve Bilir, Ş. (1988)	Otoriter tutum, Demokratik tutum, İlgisiz tutum	Ana Baba Tutum Envanteri (ABTE)	Kendini kabul	Kendini-Kabul Envanteri	N=772 K=478 E=294	Üniv. 1. sınıf	Yüzde oranı Frekans	Bu çalışmada ana-baba tutumlarının kendini kabul üzerindeki etkisi istatistiksel olarak incelenmemiştir. Ancak ana-babaların % 76.7'sinin demokratik tutuma sahip olduğu ve demokratik tutuma sahip olan ailelerin çocuklarının büyük çoğunluğunun (% 72.2) kendini kabul düzeyinin yüksek olduğu belirtilmiştir. Demokratik anne-baba tutumları ergenlerde benlik kavramının bütün alt boyutları (dürtü kontrol, duygular, vicut benlik inançları, sosyal ilişkiler, eğitici ve mesleki amaçlar, aile ilişkileri, dış dünyaya hakimiyet ve üstün uyum, psikopatoloji) olumlu yönde ilişkilidir ($r = 0.14$ ile 0.55 arasında) Otoriter anne-baba tutumları ise ergenlerde benlik kavramının 7 alt boyutuyla (duygular, vicut benlik inançları, sosyal ilişkiler, eğitici ve mesleki amaçlar, aile ilişkileri, dış dünyaya hakimiyet, psikopatoloji) olumsuz yönde ilişkilidir ($r = -0.12$ ile -0.21 arasında). Kızların ($r = -.26$) ve erkeklerin ($r = .23$) ailelerini demokratik olarak algılayışları arttıkça benlik saygıları da artmaktadır. Kızların ($r = .24$) ve erkeklerin ($r = .22$) ailelerini otoriter olarak algılayışları arttıkça benlik saygıları azalmaktadır. Kızların ($r = .25$) ve erkeklerin ($r = .2$) ailelerini ilgisiz olarak algılayışları arttıkça benlik saygıları azalmaktadır.
Güven, A. (1996)	Otoriter tutum, Demokratik tutum, İlgisiz tutum	Ana Baba Tutum Envanteri (ABTE)	Benlik Kavramı	Offer Benlik-İmajı Envanteri (OBIE)	N=428 K=270 E=158	Lise	Korelasyon	Bu çalışmada ana-baba tutumlarının kendini kabul üzerindeki etkisi istatistiksel olarak incelenmemiştir. Ancak ana-babaların % 76.7'sinin demokratik tutuma sahip olduğu ve demokratik tutuma sahip olan ailelerin çocuklarının büyük çoğunluğunun (% 72.2) kendini kabul düzeyinin yüksek olduğu belirtilmiştir. Demokratik anne-baba tutumları ergenlerde benlik kavramının bütün alt boyutları (dürtü kontrol, duygular, vicut benlik inançları, sosyal ilişkiler, eğitici ve mesleki amaçlar, aile ilişkileri, dış dünyaya hakimiyet ve üstün uyum, psikopatoloji) olumlu yönde ilişkilidir ($r = 0.14$ ile 0.55 arasında) Otoriter anne-baba tutumları ise ergenlerde benlik kavramının 7 alt boyutuyla (duygular, vicut benlik inançları, sosyal ilişkiler, eğitici ve mesleki amaçlar, aile ilişkileri, dış dünyaya hakimiyet, psikopatoloji) olumsuz yönde ilişkilidir ($r = -0.12$ ile -0.21 arasında). Kızların ($r = -.26$) ve erkeklerin ($r = .23$) ailelerini demokratik olarak algılayışları arttıkça benlik saygıları da artmaktadır. Kızların ($r = .24$) ve erkeklerin ($r = .22$) ailelerini otoriter olarak algılayışları arttıkça benlik saygıları azalmaktadır. Kızların ($r = .25$) ve erkeklerin ($r = .2$) ailelerini ilgisiz olarak algılayışları arttıkça benlik saygıları azalmaktadır.
Haktanır, G. ve Baran, G. (1998)	Otoriter tutum, Demokratik tutum, İlgisiz tutum	Ana Baba Tutum Envanteri (ABTE)	Benlik Saygısı	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	N=299 K=148 E=151	lise 2	Korelasyon	Annelerin otoriter tutumları arttıkça her iki cinsiyet için sigara kullanma oranını artırmaktadır ($r = .16, p < .001$). Babaların otoriter tutumları arttıkça her iki cinsiyet için sigara kullanma oranını artırmaktadır ($r = .65, p < .001$).
*Herken, H., Özkan, I., Kaya, N., Turan, M. ve Aşkın, R. (1997)	Otoriter tutum, Demokratik tutum	Anne-Baba Tutum Ölçeği	Sigara alışkanlığı	Sigara Kullanım Kalıbını Değerlendiren Soru Formu	N=1559 K=601 E=958	12-21	Korelasyon	Annelerin otoriter tutumları arttıkça her iki cinsiyet için sigara kullanma oranını artırmaktadır ($r = .16, p < .001$). Babaların otoriter tutumları arttıkça her iki cinsiyet için sigara kullanma oranını artırmaktadır ($r = .65, p < .001$).

Tablo 1 devam. Ana-Baba Tutum ve Davranışlarını İçeren Çalışmalar ve Ayrıntıları

Yazar	Bağımsız Değişkenler (Ana-Baba Tutum ve Davranışları)	Ölçme Aracı	Bağımlı Değişkenler	Ölçme Aracı	N	Yaş	Analiz türü	Temel Bulgular
Karadayı, F. (1992)	Anne-babının yakınlığı, şımartması, demokratik ve otoriter eğilimleri	Soru Kağıdı	Olumsuz psikolojik belirtiler	Ruhsal Belirtili Listesi	N = 164 K = 95 E = 69	Üniv. öğrenci	ANOVA	Annesi az ($Ort. = 0.80$) ve orta düzeyde şımartılan ($Ort. = 0.85$) grupların olumsuz psikolojik belirtiler ortalaması annesi hiç şımartılmayan ($Ort. = 0.85$) ve çok şımartılan gruplara göre daha yüksektir ($Ort. = 1.07$) düşüktür. Anneleri isteklerinin koşulsuz uygulanmasını isteyen grupta olumsuz psikolojik belirtiler ortalaması ($Ort. = 1.17$), ikna yoluyla isteklerini sağlayan annelere ($Ort. = 0.86$) göre daha yüksektir. Annesi hiç demokratik olmayan ($Ort. = 1.56$) veya az demokratik olan grup ($Ort. = 0.96$); anneleri orta ($Ort. = 0.85$), çok ($Ort. = 0.96$) veya ilet ($Ort. = 0.85$) demokratik olanlara kıyasla daha yüksek olumsuz psikolojik belirti değerleri göstermiştir. Anneleri ile ilişkileri çok kötü olanlar ($Ort. = 1.15$), ilişkileri çok iyi olanlara nazaran ($Ort. = 0.81$) daha fazla olumsuz psikolojik belirtiler göstermiştir. Babının disiplini oğlu ile gencin becerikliliği ve hareketliliği arasındaki olumlu ilişki anlamlı bulunmuştur. Annenin disiplini, duygusallığın ve heyecanın düşük olması, arkadaşça bağımlılığın yüksek olması ile anlamlı olarak ilişkili bulunmuştur. Babının şımartması çekingenliği düşürücü, rahatlığı artırıcı yöndedir. Annenin şımartması, arkadaşça bağımlılığı artırıcı yöndedir. Babının ilgisi yalnızca babaya bağımlılığı artırıcı yönde ilişkili bulunmuştur. Annenin ilgisi, anneye bağımlılığı ve kendine güveni, becerikliliği, neşeliliği, hareketliliği artırıcı yönde anlamlı olarak ilişkili bulunmuştur. Babının demokratikliği iyimserliği, babaya bağımlılığı artırmakta, kötümserliği, becerikliliği anlamlı olarak azaltmaktadır. Annenin demokratikliği duygusallığı anlamlı olarak artırmaktadır.
Karadayı, F. (1994)	Anne-babının disiplini, demokratikliği, şımartısı, ilgisi, aile içi kararlara katılma, sorumluluk verme, disiplininde başvurulan ödül, ceza, azar, dayak teknikleri, anne-babının istekleri yaptırılmadık tutumu disiplin ve sıcaklık boyutları	Soru Kağıdı	Kişilik özellikleri (duygusallık, sınırlılık, mücadeleçilik, çekingenlik, heyecanlılık, rahatlık, neşelilik, iyimserlik, kötümserlik, kendine güven, özsaygı, sabırlılık, sorumluluk, beceriklilik, ana-baba ve arkadaşça bağımlılık)	Soru Kağıdı	N = 164 K = 69 E = 95	Üniv. öğrenci	Ki kare	
Karakelle, S. ve Şentürk, C. (2006)	Aşırı koruyucu annelik, Ev kadınlığı rolünü reddetme, Demokratik davranma, Karı-koca geçimsizliği, Baskı-disiplin, Otoriter tutum, Aşırı koruyucu tutum	Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (AHCYTO)	Üst Bilişsel Düzey	Biliştesi Ölçeği	N _{anne} = 168 K _{anne} = ? E = ?	İse 1 $Ort._{anne} = 38.5$ $Ort._{baba} = 42.7$	MANOVA	Sıkı disiplin boyutunda düşük puan alan annelerin çocukların üst-bilişsel düzeyleri ($Ort. = 40.12$), yüksek puan alan annelerin çocuklarına göre ($Ort. = 43.32$) anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur.
Kesci, Ş. (2007)	Demokratik tutum, Aşırı koruyucu tutum	Ana-Baba Tutum Envanteri (ABTE)	Mesleki karar verme zorluğu	Mesleki Karar Verme Zorlukları Ölçeği (MKZO)	N = 451 K = 203 E = 248	orta öğretim	Korelasyon	Ortaöğretim öğrencilerinin demokratik anne baba tutumları ($r = .02$), otoriter anne baba tutumları ($r = .05$) ve koruyucu anne baba tutumları ($r = .03$) ile mesleki karar verme zorlukları arasında ilişki bulunmamıştır.

Tablo 1 devam. Ana-Baba Tutum ve Davranışlarını İçeren Çalışmalar ve Ayrıntıları

Yazar	Bağımsız Değişkenler (Ana-Baba Tutum ve Davranışları)	Ölçme Aracı	Bağımlı Değişkenler	Ölçme Aracı	N	Yaş	Analiz türü	Temel Bulgular
Kındap, Y., Sayıl, M. ve Kumu, A. (2008)	Ebeveynlerden algılanan psikolojik ve davranışsal kontrol	Davranışsal Kontrol Ölçeği, Psikolojik Kontrol Ölçeği	Saldırganlık, Bütünsel Özdeğer, Ergenlerin olumlu ya da olumsuz davranışları sergileyen arkadaşlarının olup olmadığını, Yalnızlık ve sosyal doyumsuzluk düzeyi, Sosyal ilişkilerden alınan doyum, Algılanan okul başarısı	Saldırganlık ve Olumlu Sosyal Davranış Ölçeği, Benlik Algısı Sapkın Arkadaşlar Ölçeği, Olumlu Arkadaşlar Ölçeği, Yalnızlık ve Sosyal Doyum Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği	N = 394 K = 198 E = 169	12 - 18	Korelasyon MANCOVA Yapısal Eşitlik Modeli	Bu çalışmada veriler Yapısal Eşitlik Modeli kullanılarak test edilmiştir. Davranışsal ve psikolojik kontrol arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır ($r = -.08$). Davranışsal kontrolün benlik değeri ($r = .19$), algılanan okul başarısı ($r = .20$) ve olumlu arkadaşlar ($r = .27$) ile olumlu, buna karşı saldırganlık ($r = -.15$), yalnızlık ($r = -.21$) ve sapkın arkadaşlar ($r = -.22$) ile olumsuz yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Psikolojik kontrol, benlik değeri ($r = -.15$) ve algılanan okul başarısıyla ($r = -.11$) olumsuz yönde, fakat saldırganlık ($r = .24$), yalnızlık ($r = .15$) ve sapkın arkadaşlar ($r = .18$) ile olumlu yönde ilişkilidir. Algılanan davranışsal kontrol açısından kızların erkeklere göre anlamlı olarak daha fazla davranışsal kontrol algılandıkları bulunmuştur.
Kulaksızoğlu, A. (1989)	Aşırı koruyucu annelik, Ev kadınlığı rolünü reddetme, Demokratik davranma, Kar-koca geçimsizliği, Baskı-disiplin	Aile-Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (AHCYTO)	Ergen-aile çatışması Gençlik genel problemleri Sosyo-ekonomik Seviye	Öğrenci-Aile Çatışması Anketi Anne-Çocuk Çatışması Anketi Baba-Çocuk Çatışması Anketi Öğrenci Problem Tarama Listesi	$N_{\text{ev}} = 150$ $K = 75$ $E = 75$ $N_{\text{okul}} = 300$ $K = 150$ $E = 150$	17	t test Korelasyon	Annelerin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyeleri (SES) arttıkça "Aşırı Koruyucu Annelik" ve "Baskı-Disiplin" tutumları azalmakta, "Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma" tutumları anlamlı olarak artmaktadır. Anneleri "Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma" tutumları gösteren ergenlerin genel problemleri, "Aşırı Koruyucu Annelik" ve "Baskı-Disiplin" tutumları gösteren ergenlerin genel problemlerinden anlamlı olarak daha azdır. Anneleri "Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma" tutumları gösteren ergenlerin aileleri ile çatışmaları, "Aşırı Koruyucu Annelik" ve "Baskı-Disiplin" tutumları gösteren ergenlerin aileleri ile çatışmalarından anlamlı olarak daha azdır. Ana babaların demokratik olarak algılanan öğrenciler, ana babalarını ilgisiz olarak algılanan öğrencilere göre, "zamanı iyi kullanma", "desteği için alma", "kendini gerçekleştirme"ye" gösteren değerleri benimsemiş, "kendine saygı duyma" ve "insan tabiatı hakkında olumlu bir görüş sahibi olma" boyutlarında anlamlı olarak daha yüksek puan almışlardır. Ana babalarını demokratik olarak algılanan katılımcılar, ana babalarını ilgisiz olarak algılanan katılımcılara göre tüm alt boyutlarda anlamlı olarak daha yüksek puan almışlardır. Ana babalarını ilgisiz olarak algılananlar, ana babalarını otoriter olarak algılananlara göre "varoluşsal bir hayat sürme" ve "duygusal bakımdan açık olma" boyutlarında anlamlı olarak daha yüksek puan almışlardır.
Kuzgun, Y. (1973)	Demokratik Ana-Baba, İlgisiz Ana-Baba, Otoriter Ana-Baba.	Ana-Baba Tutumu Ölçeği (ABTE)	Kendini gerçekleştirme düzeyi ve alt boyutları	Kişisel Yönelim Envanteri	N = 381 K = 219 E = 162	Üniv. öğrenci	t test	

Tablo 1 devam. Ana-Baba Tutum ve Davranışlarını İçeren Çalışmalar ve Ayrıntıları

Yazar	Bağımsız Değişkenler (Ana-Baba Tutum ve Davranışları)	Ölçme Aracı	Bağımlı Değişkenler	Ölçme Aracı	N	Yaş	Analiz türü	Temel Bulgular
Musağaoğlu, C. ve Gürcü, A (2005)	Kabul / ilgi, Kontrol / denetleme, Psikolojik özerklik	Ana-Baba Tutum Ölçeği (ABTO)	Ergen Özerkliği (Davranışsal özerklik)	Ergen Özerklik Ölçeği (EOO)	N = 758 K = 374 E = 384	10 - 21	Aşamalı Regresyon ANCOVA	Anne-babasının izin verici-müsamahakar olarak algılayan ergenler (Ort. = 40.99), hem anne-babasını izin verici-hımalakar (Ort. = 38.32) olarak algılayan ergenlere hem de anne-babasını otoriter olarak algılayan ergenlere (Ort. = 37.45) kıyasla anlamlı olarak daha fazla davranışsal özerklik göstermektedirler. Ayrıca, anne-babasının demokratik olarak algılayan ergenlerin (Ort. = 39.32) de hem anne babasını otoriter olarak algılayan ergenlere hem de anne-babasını izin verici-hımalakar olarak algılayan ergenlere kıyasla daha fazla davranışsal özerklik gösterdikleri bulunmuştur ($r^2 = .037$).
Önder, A. ve Güllay, H (2007)	Anmeden algılanan kabul, Anmeden red, Aşırı koruyucu annelik, Ev kadınlığı rolünü reddetme, Demokratik davranma, Karı-koca geçimsizliği, Baskı-disiplin	Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği - Anne Formu	Empati Becerisi	Çocuk ve Ergenler için Empati Ölçeği	N = 387 K = 205 E = 182	4., 5. ve 6. sınıf	Korelasyon	Annelerin kabul red düzeyleri ile çocukların empati puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($r = .04$).
Saydam, B.R. ve Gençöz, T. (2005)	Ev kadınlığı rolünü reddetme, Demokratik davranma, Karı-koca geçimsizliği, Baskı-disiplin	Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (AHCYTO)	Davranış problemleri (Toplam problem davranışlar, içe yönelim problemleri, dışa yönelim problemleri)	11-18 yaş Grubu Gençler için Kendini Değerlendirme Ölçeği (YSR)	N = 153 K = 87 E = 66	14 - 17	Aşamalı Regresyon	Aile içinde genel işlevlerin bozulduğu toplam problem davranışları yordadığı bulunmuştur ($\beta = .35$). Aile içinde duygusal tepki vermede sorun yaşamasıyla içe yönelim problemleri artmaktadır ($\beta = .37$). Aile içinde rol dağılımında problem yaşamasıyla ($\beta = .24$), baskı / disiplinin azalmasıyla ($\beta = -.37$) ve arkadaşlık, eşitlik ve paylaşımın artmasıyla ($\beta = .24$) dışa yönelim problemlerinin arttığı bulunmuştur.
Sever, Z., Sarı, H. ve Olay, O. (2006)	Aşırı koruyucu annelik, Ev kadınlığı rolünü reddetme, Demokratik davranma, Karı-koca geçimsizliği, Baskı-disiplin	Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (AHCYTO)	Çocukların ahlaki ve sosyal bilgisi	Ahlaki ve Sosyal Kural Bilgisi Ölçeği	N _{çocuk} = 302 K = ? E = ? N _{anne} = 302 K = 302 E = 0	Okul öncesi	t test	Sosyal ciddiyet alt boyutunda aşırı koruyucu annelerin çocuklarının puanları (Ort. = 9.97), olmayanların çocuklarına göre (Ort. = 11.16) anlamlı olarak daha düşüktür. Sosyal otorite yokluğu alt boyutunda aşırı koruyucu annelerin çocukları (Ort. = 4.47), olmayanların çocuklarına göre (Ort. = 4.85) ve demokratik annelerin çocukları (Ort. = 5.00), olmayanların çocuklarına göre (Ort. = 4.73) anlamlı olarak daha yüksektir. Ahlak ciddiyeti alt boyutunda demokratik annelerin çocukları (Ort. = 11.33), olmayanların çocuklarına göre (Ort. = 12.53) anlamlı olarak daha düşüktür. Sosyal kural yokluğu alt boyutunda demokratik annelerin çocukları (Ort. = 5.00), olmayanların çocuklarına göre (Ort. = 4.66) anlamlı olarak daha yüksektir. Sosyal genelleme alt boyutunda demokratik annelerin çocukları (Ort. = 5.00), olmayanların çocuklarına göre (Ort. = 4.80) anlamlı olarak daha yüksektir.

Tablo 1 devam. Ana-Baba Tutum ve Davranışlarını İçeren Çalışmalar ve Ayrıntıları

Yazar	Bağımsız Değişkenler (Ana-Baba Tutum ve Davranışları)	Ölçme Aracı	Bağımlı Değişkenler	Ölçme Aracı	N	Yaş	Analiz türü	Temel Bulgular
Sunar, D. (başında)	İlgi / sıcaklık, Kontrol, Disiplin, Otonomi	Çocuk Yetiştirme Uygulama Raporu (CRPR)	Benlik Saygısı, Çocuğun algıladığı sıcaklık, kontrol, disiplin, özerklik.	Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği (CSES)	$N_{\text{anne}} = 113$ $K = ?$ $E = ?$ $N_{\text{baban}} = 226$ $K = 113$ $E = 113$ $N_{\text{aylakane-büyükbaba}} = 178$	8. ve 9. Sınıf	MANOVA	Anneden algılanan çocuk yetiştirme tutumları, çocuğun özsaygısını anlamlı olarak etkilerken, babadan algılanan tutumlar etkilememektedir. Annemin, algılanan ilgisi ($r^2 = .01$) ve otonomi teşvik edici davranışları ($r^2 = .03$) çocuklarının benlik saygılarını olumlu yönde etkilemektedir. Annemin otorite kontrolü ($r^2 = .02$) ve gütee dayalı disiplinleri etkilememektedir. Çocuğun anneden algıladığı otonomi ile annemin algıladığı çocuğa karşı otonomi davranışları arasında olumlu ($r = .37$), kontrol davranışları arasında ise olumsuz ($r = -.35$) ilişki bulunmaktadır. Büyükanne-büyükbaba, anne-baba ve çocuk arasındaki ilişkiye bakıldığında zaman içinde duygusal sıcaklığın ve özerkliğim arttığı, kontrol ve disiplinin azaldığı görülmektedir. Heri anne hem babadan algılanan kabul/ilgi boyutu güvenli bağlanma ile olumlu yönde ve anlamlı korelasyonlar göstermektedir (anne, $r = .19$; baba, $r = .22$). Anne ve babadan algılanan sıkı denetim/kontrol boyutu güvenli bağlanma ile olumsuz ($r = -.15$), korkulu ve sınırlantı bağlanma ile olumlu yönde ilişkilidir ($r = .24$; $r = .13$). Anne ve babadan algılanan kabul ve ilgi düzeyi benlik saygısı ve benlik belirginliği ile olumlu (korelasyonlar .21 ile .34 arasında değişmektedir), streşli kaygı ile olumsuz yönde ilişkilidir (anne, $r = -.23$; baba, $r = -.34$). Anneden algılanan kabul/ilginin ayrılık kaygısı ile olumlu ($r = .16$) babadan algılanan kabul/ilginin başkalarını memnun etme isteği ($r = -.17$) ve oaylanma kaygısı ($r = -.17$) ile olumsuz yönde anlamlı ilişki gösterdiği bulunmaktadır. Ebeveynlerin "otorite" algılanan öğrencilerin benlik saygısı ($Ort = 2.15$) ebeveynlerin "aykılave/otorite" ($Ort = 1.47$) ve "izin verici şımartan" ($Ort = 1.14$) olarak algılayan grupları anlamlı olarak daha düşüktür. ($Ort = .03$). Çocuk yetiştirme stitlerinin öğrenilmiş yetkinlik (learned resourcefulness) üzerindeki ana etkisi anlamlıdır ($r^2 = .08$). Ebeveynleri demokratik algılayan öğrenciler ($Ort = 125.9$), ebeveynleri ihmalkar algılayan ($Ort = 112.6$) ve otorite algılayan öğrencilerden ($Ort = 116.5$) daha yüksek öğrenilmiş yetkinlik puanı almışlardır. Ebeveynleri şımartan algılayan öğrenciler ($Ort = 122.6$), ebeveynleri ihmalkar algılayan ($Ort = 112.6$) ve otorite algılayan ($Ort = 116.5$) öğrencilerden daha yüksek öğrenilmiş yetkinlik puanı almışlardır. Ebeveynleri ilgisiz olarak algılayan ve ebeveynleri baskıcı olarak algılayan çocukların sigara bağımlılığı oranları (% 52 ve % 29.6), hayati anlamsız bulma oranları (% 50 ve % 36.2), intiharı onaylama oranları (% 32 ve % 22.8), hayatlarının herhangi bir döneminde vucütularına zarar verme oranları (% 32 ve % 46.4); okula devamsızlık yapma oranları (% 88 ve % 59.6) ve evden kaçma oranları (% 32 ve % 24.6) ebeveynleri tatlı sert algılayan ve ebeveynleri hoşgörülü olarak algılayan çocuklarından daha yüksektir.
Sümer, N. ve Güngör, D. (1999)	Otorite tutum, Açıklayıcı / otorite tutum, İzin verici / şımartan tutum, izin verici / ihmalkar tutum	Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği (ÇYSO)	Bağlanma stilleri, Temel benlik boyutları, Yakın ilişkilerde davranış örüntüleri, Aile ve arkadaşlarla ilişkilerden memnuniyet düzeyleri	İlişki Anketi (IA), Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Benlik Belirginliği Ölçeği, Streşli Kaygı Ölçeği, Sosyotropi-Otonomi Ölçeği.	$N = 279$ $K = 176$ $E = 103$	$Ort = 22$	Korelasyon ANOVA	
Tunç, A. ve Tezer, E. (2006)	Kabul / ilgi, Kontrol / denetleme, Psikolojik özerklik	Ana-Baba Tutum Ölçeği (ABTO)	Benlik saygısı	Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	$N = 755$ $K = 354$ $E = 401$	14 - 20	ANOVA	
Türkeli, Y. D. ve Tezer, E. (2008)	Kabul / ilgi, Kontrol / denetleme, Psikolojik özerklik	Ana-Baba Tutum Ölçeği (ABTO)	Öğrenilmiş Yetkinlik (Learned Resourcefulness)	Özdenetim Tanıtması (Self-Control Schedule)	$N = 834$ $K = 474$ $E = 360$	14 - 19	ANOVA	
Ulusoy, M. D., Demir, N. Ö. ve Baran, A. G. (2005)	Yetkin-tatlı sert, Baskıcı-otorite, İzin verici-hoşgörülü, İzin verici-ilgisiz	anket, gözlem ve mülakat	Olumsuz psikolojik tutum ve davranışlar	anket, gözlem ve mülakat	$N = 726$ $K = ?$ $E = ?$	Lise 3	Ki-kare	

Tablo 1 devam. Ana-Baba Tutum ve Davranışlarını İçeren Çalışmalar ve Ayrıntıları

Yazar	Bağımsız Değişkenler (Ana-Baba Tutum ve Davranışları)	Ölçme Aracı	Bağımlı Değişkenler	Ölçme Aracı	N	Yaş	Analiz türü	Temel Bulgular
Varan, A. (2005)	Sıcaklık / ilgi, Saldırganlık / Dışmanlık, İlgisiz / İhmal, Reddedici	Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği-Yetişkin Formu (PARQ)	Eş kabul-red, ilişki doyumu	Eş Kabul-Red/Kontrol Ölçeği (IPAR/CO) Sosyo-demografik Anket	N = 245 K = 158 E = 87	18-65	t test Aşamalı regresyon	Simdiki romantik ilişkilerinde daha fazla doyumluluklarımların belirlen katılmaları (Ort. = 86.26), daha az doyumluluklarımların belirlen katılmaları göre (Ort. = 106.12), çocukluklarında annelerinden anlamlı olarak daha fazla kabul algıladıklarını rapor etmişlerdir. Simdiki romantik ilişkilerinde daha fazla doyumluluklarımların belirlen katılmaları (Ort. = 95.54), daha az doyumluluklarımların belirlen katılmaları göre (Ort. = 121.27), çocukluklarında babalarından anlamlı olarak daha fazla kabul algıladıklarını rapor etmişlerdir. Eşten algılanan kabul, çocuklukta anne (r = .36) ve babadan (r = .33) algılanan kabul anlamlı olarak ilişkili bulunmuştur. Anne ve baba kabulü, eş kabulündeki varyansın %17,5’ini açıklamaktadır.
Varan, A., Rohner, R. P. ve Eryüksel, G. (2008)	Sıcaklık / ilgi, Saldırganlık / Dışmanlık, İlgisiz, Reddedici	Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği-Yetişkin Formu/Kontrol	İlişki kalitesi (güvenli, kaygılı, kararsız, kaçınan) Psikolojik Uyum	Yetişkin Kişilik Değerlendirme Anketi (Adult Personality Assessment Questionnaire) Yakın Yetişkin İlişkileri Anketi (Intimate Adult Relationship Questionnaire)	N = 681 K = 520 E = 161	17 - 71	Korelasyon	Algılanan eş kabulü, anneden algılanan kabul, babadan algılanan kabul ve psikolojik uyum arasında anlamlı olumlu ilişkiler bulunmuştur (rani: r = .18, r = .39). Hattırlanan anne ve baba kabulü, hem kadınlarda (multiple R = .42, $\eta^2 = .18$) hem erkeklerde (multiple R = .47, $\eta^2 = .22$) algılanan eş kabulü ve psikolojik uyum arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.
Yılmaz, A. (2001)	Kabul / ilgi, Kontrol / Denetleme Psikolojik Özerklik	Ana-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)	Çocukların benlik algısı ve akademik başarıları	Cocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği Ergenler İçin Benlik Algısı Ölçeği Üniversite Öğrencileri İçin Benlik Algısı Ölçeği	N = 534 K = 289 E = 245	4. ve 5. Lise 1 ve 2 Üniv 1, 2, 3	Aşamalı Regresyon	ABTÖ’nün kabul/ ilgi boyutu ilköğretimde akademik yeterliliği ($\beta = .16$), sosyal onayı ($\beta = .17$) ve davranışın hoşnut olmayı ($\beta = .14$), psikolojik özerklik boyutu da davranışın hoşnut olmayı yordamaktadır ($\beta = .19$). Lise öğrencilerinde algılanan psikolojik özerklik arttıkça, akademik başarılarının ($\beta = .34$), akademik yeterlilik ($\beta = .18$) ve bütünsel özdeğeri ($\beta = .16$) de arttığı gözlemlenmiştir. Aynı zamanda kabul/ ilgi boyutu davranışın hoşnut olmayı ($\beta = .20$) yordamaktadır. Üniversite öğrencilerinde kabul/özzerklik boyutunun akademik yeterliliği ($\beta = .24$), sosyal onayı ($\beta = .18$), zihinsel yeteneği ($\beta = .24$), anne-babaya ilişkileri ($\beta = .56$) ve bütünsel öz değeri ($\beta = .20$) anlamlı olarak yordadığı bulunmuş. Doğrudan kontrol boyutu akademik yeterliliği ($\beta = .24$), atletik yeterliliği ($\beta = -.23$), romantik ilişkileri ($\beta = -.23$) anlamlı olarak yordamaktadır. Hem ilköğretim, hem lise, hem üniversite öğrencilerinde, ebeveynleri demokratik olan çocukların akademik başarıları ebeveynleri daha az demokratik olan çocukların akademik başarılarından anlamlı olarak daha yüksektir. Çocukların anne-baba tutum ölçeğinin özerklik boyutunun akademik yeterliliği ($\beta = .31$) ve davranışın hoşnut olmayı ($\beta = .34$) yordamada anlamlı katkısı olduğu bulunmuştur. ABTÖ’nün kabul/ ilgi boyutunun atletik yeterliliği ($\beta = .37$), denetleme boyutunun ise davranışın hoşnut olmayı ($\beta = .37$) anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür.
Yılmaz, A. (2000)	Kabul / ilgi, Kontrol / Denetleme Psikolojik Özerklik	İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinde akademik başarı	Ana-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)	Akademik Başarı	N = 920 K = 485 E = 435	4. ve 5. Lise 1 ve 2 Üniv 1, 2, 3	Faktör Analizi, Regresyon	
Yılmaz, A. (2001)	Kabul / ilgi, Kontrol / Denetleme Psikolojik Özerklik	Ana-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)	Benlik Algısı	Cocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği (BAO)	N = 57 K = 26 E = 31	4. ve 5. Sınıf	Aşamalı Regresyon	

*Bu çalışmada kullanılan "Ana-Baba Tutum Ölçeği"ne ilişkin kaynak ve gerekli bilgi verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmalarda Kullanılan Anababalık Ölçme Araçları

Ölçeğin Adı	Geliştirenler	Uyarlayanlar	Ölçüm Hedefi	Boyutları	*Alfa	*Test-Tekrar test	Kullanım Sayısı	Ölçüm Yapısı
Ana-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)	Lamborn, Mounts, Steinberg, ve Dornbusch (1991)	Yılmaz (2000)	Çocuktan	1. Kabul / İlgi 2. Psikolojik özerklik 3. Kontrol / denetleme	.60 ile .73 .65 ile .67 .66 ile .75 arasında	.74 ile .82 .67 ile .79 .85 ile .93 arasında	7	Boyutlar temelinde kategorik
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (AHCYTÖ)	Schefer ve Bell (1958)	Le Compte, Le Compte ve Özer (1978).	Ebeveynden	1. Aşırı koruyucu annelik 2. Ev kadınlığı rolünü reddetme 3. Demokratik davranma 4. Karı-koca geçimsizliği 5. Baskı disiplin	.59 ile .90 arasında	.58 ile .88 arasında	6	Boyut veya Kategorik
Ana-Baba Tutum Envanteri (ABTE)	Kuzgun (1972)	-	Çocuktan	1. Demokratik 2. Otoriter 3. İlgisiz/Aşırı Koruyucu	.89 .82 .78	.66 .59 .65	6	Kategorik
Ana-Baba Tutum Ölçeği (çocuklar için)	Polat (1986)	-	Çocuktan (anne ve baba için ayrı olarak)	Otoriter tutum / Demokratik tutum (Anne) (Baba)		.75 .76	1	Tek boyut (yüksek puanlar otoriterliği gösteriyor)
Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği (ÇYSÖ)	Sümer ve Güngör (1999)	-	Çocuktan (anne ve baba için ayrı olarak)	1. Sıkı denetim / kontrol (Anne) (Baba) 2. Kabul / ilgi (Anne) (Baba)	.80 .70 .94 .94		1	Boyut
Çocuk Yetiştirme Uygulama Raporu (CRPR)	Block (1981)	Sunar (basımda)	Hem çocuktan hem ebeveynden	1. İlgi / sıcaklık, 2. Kontrol, 3. Disiplin, 4. Otonomi			1	
Çocuk Yetiştirme Anketi	Patterson ve Sanson (1999)	Yağmurlu, Sanson, Köymen (2005)		1. Annenin açıklayıcı akıl yürütmesi 2. Cezalandırma 3. İtaat bekleme 4. Sıcaklık	.78 .90 .76 .74			
Davranışsal Kontrol Ölçeği	Brown ve ark. (1993)	Kındap, Sayıl ve Kumru (2008)	Çocuktan				1	
Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği- Yetişkin Formu/ Kontrol	Rohner (2005)	Varan, Rohner, ve Eryüksel (2008)	Çocuktan (anne ve baba için ayrı olarak)	1. Sıcaklık/ilgi, 2. Saldırganlık/Düşmanlık, 3. İlgisiz/İhmal 4. Reddedici (Anne) (Baba)		.75 .79	1	
Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği - Çocuk Formu	Rohner (1990)	Erdem (1990)	Çocuktan (anne ve baba için ayrı olarak)	1. Sıcaklık/İlgi, 2. Saldırganlık/Düşmanlık, 3. İlgisiz/İhmal 4. Reddedici (Anne) (Baba)		.78 .83	1	
Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği - Yetişkin Formu	Rohner (1990)	Varan (2005)	Çocuktan (anne ve baba için ayrı olarak)	1. Sıcaklık / ilgi 2. Saldırganlık/Düşmanlık 3. İlgisiz / İhmal 4. Reddedici (Anne) (Baba)	.86 ile .95 .86 ile .96 arasında		1	
Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği- Anne formu	Rohner, Saavedra ve Granum (Rohner, 1980 içinde yayınlanmıştır)	Anjel ve Erkman (1993); Erkman (2002)	Anneden	Anneden algılanan kabul Anneden algılanan red	.74 .67	.46	1	
Mc Master Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ)	Epstein, Bolwin ve Bishop (1983)	Bulut (1990)		1. problem 2. iletişim 3. roller 4. duygusal tepki verebilme 5. gereken ilgiyi gösterme 6. davranış kontrolü 7. genel işlevler	.53 ile .89 arasında	.90 ile .62 arasında	1	
Psikolojik Kontrol Ölçeği	Barber (1996); Schaefer (1965)	Kındap, Sayıl ve Kumru (2008)	Çocuktan				1	

*Kullanılan ölçeklerin bazılarında iç tutarlılık ve benzeri güvenilirlik katsayıları ölçeği geliştiren ya da uyarlayan araştırmacı veya araştırmacılar tarafından rapor edilmemiştir. Bu ölçeklere ilişkin verilen güvenilirlik katsayıları bu ölçeklerin kullanıldığı farklı çalışmalardan derlenmiştir.

Bulgular

Bulgular yukarıda belirtilen ölçütler ve başlıklar altında alfabetik olarak Tablo 1’de özetlenmiştir. Tablo 1’in ayrıntılı incelenmesinden de görüleceği gibi 34 çalışmada toplam 14620 katılımcı yer almakta, bunlardan 1345’ini anne ve babalar, 13578’sini de çocuklar ve ergenler oluşturmaktadır.

Ebeveynlerden veri toplanan toplam yedi çalışmanın altı tanesinde veriler çoklu kaynaktan (hem çocuktan hem de anne ve/veya babadan) toplanmıştır. Bu çalışmaların ikisinde katılımcıların ne kadarının anne veya baba olduğu belirtilmemiş, geriye kalan dört çalışmadaki toplam anne sayısı 640, toplam baba sayısı ise 263’tür. Bu sayılara bakılarak, babaların tutum ve davranışlarının çocuklarının üzerindeki etkileri hakkında yorum yapabilmek için babaların kullanıldığı çalışma ve örneklem sayısının oldukça yetersiz olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra, Türkiye kültüründe aneanne, babaanne ve dedelerin de çocuğun sosyalizasyonu üzerinde önemli etkileri olmasına rağmen sadece bir çalışmada büyükanne ve büyükbabalardan ($N = 178$) veri toplanmıştır.

Tabloya dahil edilen ve örneklemini çocukların oluşturduğu çalışmaların sadece birinde okulöncesi dönem çocuklarından ($N = 302$), altısında ilkokul dönemi çocuklarından ($N = 1427$), 17’sinde ortaokul ve lise çağındaki ergenlerden ($N = 5876$) ve 11’inde de üniversiteye devam eden ve yaşı daha büyük olan yetişkinlerden ($N = 5203$) veri toplanmıştır. Araştırmaların ikisinde yaş aralığı (10-18 yaş ve 12-21 yaş) çok geniş olduğu için bir ayrıştırmaya gidilememiştir. Görüldüğü gibi başta okul öncesi olmak üzere ilkokul çağını da içeren orta çocukluk dönemine ilişkin çalışmalar, ergenler ve çoğunluğunu üniversite öğrencilerinin oluşturduğu yetişkin grubuyla yapılan çalışmalarla kıyaslandığında örneklem büyüklüğü açısından oldukça zayıf kalmaktadır.

Ana-baba tutum ve davranışlarını ölçmeye yönelik geliştirilen veya uyarlanan ölçeklerden en sık kullanılanlar “Ana-Baba Tutum Ölçeği (Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991; uyarlama Yılmaz, 2000)”, “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (Schefer ve Bell, 1958; uyarlama Le Compte, Le Compte ve Özer, 1978)” ve “Ana-Baba Tutum Envanteri (Kuzgun, 1972)”dir. Bunların dışında ilk olarak Rohner, Saavedra ve Granum (1978) tarafından geliştirilen “Ebeveyn Kabul-Ret Ölçeği” nin 4 farklı formu (çocuk formu, anne formu, yetişkin formu ve yetişkin formu/kontrol) kullanılmıştır. Bu ölçeklerle anababa tutum ve davranışları kategorik olarak değerlendirilir. En yaygın kullanılan kategoriler Baumrind’in 1970’lerdeki sınıflamasına paralel olarak demokratik/dengeli davranma, kabul-ilgi, baskı-disiplin/otoriter, ilgisiz/ihtimal-

kar kategorileridir. Kullanılan diğer ölçeklerin çoğu ise sadece kullanıldığı çalışma için oluşturulmuş veya uyarlanmış ölçekler, sorular ya da tek maddelik ölçümlerdir. Ayrıca iki çalışmada algılanan ebeveyn tutumları mülakat yoluyla ölçülmüş, dört çalışmada ölçeğe dayanmayan soru kağıdı kullanılmış, bir çalışmada da ebeveyn tutumlarının nasıl ölçüldüğü belirtilmemiştir. Kullanılan ölçeklerden Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeğinde (Sümer ve Güngör, 1999) anne-baba tutum ve davranışları boyutsal olarak değerlendirilirken, Anne-Baba Tutum Ölçeğinde (Yılmaz, 2000) boyutlar temelinde kategorik değerlendirme yapılır. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeğinde (Le Compte, Le Compte, ve Özer, 1978) ise ana-baba tutum ve davranışları araştırmacının amacına göre boyut temelinde veya kategorik olarak değerlendirilir. Polat (1986) tarafından geliştirilen Ana-Baba Tutum Ölçeğinde de otoriter ve demokratik tutum tek bir boyut olarak ele alınırken diğer kullanılan ölçeklerde ya kategorik değerlendirme yapılmış ya da nasıl değerlendirildiği belirtilmemiştir. Çalışmalarda kullanılan ölçeklere ilişkin bilgiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 1’de yer alan 34 çalışmaya bakıldığında, Türkiye’de en çok anne-baba tutum ve davranışlarının çocuğun benlik gelişimi (kendini kabul, benlik saygısı, benlik oluşumu, ego kimlik, kendini gerçekleştirme, vb.) üzerindeki etkisinin incelendiği görülmektedir. Bunu çocuğun psikolojik tutum ve davranışları (genel psikolojik uyum, olumlu sosyal davranış, kaygı, kişilik özellikleri, olumsuz psikolojik belirtiler, davranış problemleri vb.), sosyal duygusal gelişimi (bağlanma, empati becerisi, akran zorbalığına maruz kalma, ahlaki ve sosyal kural bilgisi) ve bilişsel gelişimi (psikososyal temelli problem çözme becerisi, üst-bilişsel düzey, öğrenilmiş çaresizlik düzeyi, öğrenilmiş beceriklilik, vb.) üzerindeki etkileri izlemektedir. Romantik ilişkiler (algılanan ilişki doyumu ve ilişki kalitesi) ve akademik yeterlilik de özellikle lise, üniversite ve sonrası gruplarla yapılan araştırmalarda en çok çalışılan bağımlı değişkenlerdir.

Batı ülkelerinde elde edilen bulgularla tutarlı olarak, Türkiye’de yapılan çalışmalarda anne-babadan algılanan ilgi, sevgi, şefkat ve sıcaklığın genelde olumlu özelliklerle ilişkili olduğu; yetkeci ve baskıcı ailelerden gelen çocukların ise olumsuz psikolojik özellikler ve davranışlar geliştirme riski taşıdığı söylenebilir. Özellikle ailelerini demokratik algılayanlar, ailelerini baskıcı ve otoriter algılayanlara göre hem kendilerini daha özerk olarak tanımlamakta ve benlik değeri ilgili değişkenlerde daha yüksek puan almakta hem de çevreyle genel uyumları daha yüksek olmaktadır. Örneğin, kaygı, depresyon, madde kullanımı ve saldırganlık gibi psikopatolojik belirtileri daha az gösterirken, güvenli bağlanma, olumlu sosyal davranış, bilişsel yetenek

ve akademik başarıları daha yüksektir. Bunun yanı sıra, anne-babadan algılanan kontrolün çocuk üzerindeki etkileri her zaman olumsuz olmamaktadır. Ancak hiç kontrolün olmadığı aile ortamında (ilgisiz/ihmalgar) büyüyen çocukların çoğu alanda dezavantajlı olduğu, ailelerinden hem ilgi hem kontrol algılayan yani demokratik ailelerden gelen çocukların daha avantajlı olduğu söylenebilir.

Tartışma

2008 yılında sonlandırdığımız ve burada sunulan derleme çalışmasına, Yılmaz'ın (1999) çalışmasında ele aldığı çalışmaların yalnızca 3 tanesine ek olarak (geri kalan 5 tanesini yayınlanmamış yüksek lisans ve doktora tezleri oluşturduğu için bu derleme çalışmasına alınmamıştır), 1999 öncesi 8 çalışma ve 1999 sonrası da 23 çalışma dahil edilmiştir.

Ülkemizde yürütülen yayınlanmış çalışmalara genel olarak bakıldığında, Batı ülkelerindeki eğilimle tutarlı olarak, gözden geçirilen çoğu araştırmanın Baumrind (1971) ve Maccoby ve Martin'in (1983) ileri sürdüğü kuramsal temele dayanarak yürütüldüğü görülmektedir. Ancak, derlenen araştırmalar, kullandıkları yöntem, ölçme aracı ve analiz düzeyi bakımından belirgin farklılıklar göstermektedir. Çalışmalarda farklı istatistik analizleri kullanılarak elde edilen bulgularda anlamlılık düzeylerine, ortalamalar arasındaki farklılıklara veya değişkenler arasındaki ilişkinin gücüne bakıldığında, ebeveyn tutum ve davranışlarının çocuklar üzerinde orta derecede sayılabilecek bir etki gösterdiği söylenebilir. Ancak, etki büyüklüğüne ilişkin bir istatistiksel analiz yapılmadığından kesin olarak etki genişliğinden ya da derecesinden bahsetmek ve buna dayalı yorum yapmak mümkün değildir.

Tablo 1'de sunulan bulgulara genel olarak bakıldığında, Batı ülkelerinde yapılan derleme çalışmalarındaki sonuçlara benzer şekilde (örn., Spera, 2005), ebeveynlerinden ilgi ve sıcaklık algılayan, diğer bir deyişle "olumlu" aile ikliminde büyüyen çocukların, soğuk ve baskıcı ailelerde büyüyen çocuklara oranla, gözlenen alanların çoğunda olumlu psikolojik özellikler ve davranışlar geliştirdiği söylenebilir. Araştırmalarda ölçülen bağımlı değişkenler çok farklı alanları kapsadığından alan bazında yorum yapmak ve genellemelerde bulunmak mümkün değildir.

Bu makalede gözlenen genel örüntüye uygun olarak, Yılmaz'ın (1999) tarama çalışmasında incelenen ve anababa tutum ve davranışlarının çocuk üzerindeki etkisine bakıldığı sekiz çalışmada da benzer sonuçlar gözlenmiştir. Yılmaz, ailelerini demokratik veya ilgili/sevecen algılayan lise ve üniversite öğrencilerini, ailelerini otoriter algılayan öğrencilerle farklı değişkenler üzerinde karşılaştıran çalışmalarda genel olarak

demokratik tutumun olumlu sonuçlarla, otoriter tutumun ise olumsuz sonuçlarla ilişkili olduğunu bulmuştur.

Genel olarak Kağıtçıbaşı'nın (2005; 2007) ileri sürdüğü gibi Türk kültüründe "psikolojik karşılıklı bağımlı aile modeline" göre, ilgi, özerklik ve kontrolün birlikte olduğu durumlarda çocuk üzerindeki etkinin olumlu olacağına ilişkin doğrudan yapılmış bir ölçüm veya araştırma bulunmamaktadır. Ancak, bulgularda genel olarak (aşırı olmayan) kontrolle ilgi ve kabulün birbirinden çok farklı algılanmadığına ilişkin işaretler bulunmaktadır. Gelecek çalışmalarda Türkiye'de kültüre özgü sosyalizasyon hedefleri, aile yapısı ve özgün kuramsal yaklaşımların sinandığı görgül çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Tablo 2'de sunulan, gözden geçirilen çalışmalarda kullanılan ölçeklere bakıldığında ebeveyn stillerinin genelde kategorik olarak ölçüldüğü görülmektedir. Ölçümler boyut temelinde yapıldığında bile sonuçların kategorik olarak rapor edildiği ve yorumlandığı gözlenmiştir. Ölçeklerdeki alt boyutların genellikle Batı ülkelerindeki ebeveyn tutum ve davranışlarını tanımlamak için kullanılan boyutlar olduğu dikkati çekmektedir. Türkiye'de yaygın olduğu kabul edilen, karşılıklı bağımlı anababalık, duygusal bağımlılık, müdahalecilik, karşılaştırma ve aşırı koruma gibi çocuk yetiştirme tutum, davranış ve uygulamaları kuramsal olarak öne sürülse de (örn., Kağıtçıbaşı, 2005) araştırmalarda doğrudan ölçülmemiştir. Gelecek çalışmalarda kültüre özgü (ya da kültüre uygun) anababa tutum ve davranışlarının ölçülmesi amaçlanmalıdır. Türkiye'de büyükanne, büyükbaba, büyük kardeş ve benzeri aile üyelerinin çocuk yetiştirmede yaygın rol üstlendikleri ve çocuk üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir. Bu olası etki dikkate alınarak ebeveyn tutum ve davranışları (geniş) ailenin bütün dinamiklerini kapsayacak şekilde araştırılmalıdır.

Ayrıca çalışmaların çoğunda nicel araştırma tekniklerine dayanarak özbeyana dayalı ölçümler yoluyla veri toplandığı görülmektedir. Gelecek çalışmalarda anababalık tutum ve davranışlarının çocuk üzerindeki etkisinin daha derinlemesine incelenebilmesi için deneysel yöntemler, gözlem-görüşme, odak grup çalışmaları ve diğer nitel araştırma yöntem ve tekniklerin kullanılması gerekmektedir. Özellikle kültüre özgü anababalık özelliklerini ve bağlamsal örüntüleri yakalamak bakımından bu tür yöntemlerin çok değerli katkıda bulunacağı söylenebilir.

Tablo 1'de yer alan çalışmalara bakıldığında örneklemelerin genel olarak ergenlerden ve üniversite öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir. Bu nedenle Türkiye'de ana-baba tutumları yazınının genellikle ergenler tarafından algılanan ana-babalık tutumlarından oluştuğu söylenebilir. Ebeveyn ve diğer kaynaklardan alınan ölçümlere pek başvurulmadığı gözlenmiştir.

Bunun yanı sıra, incelenen çalışmalarda aile ortamının çok kritik bir etkiye sahip olduğu erken ve orta çocukluk dönemlerindeki (okulöncesi ve ilkokul dönemi) çocuklardan oluşan örneklemeler oldukça sınırlıdır. Gelecek çalışmalarda erken ve orta çocukluk döneminden daha fazla veri toplanması ve anne-baba tutum, davranış ve uygulamalarının çoklu kaynaktan ölçülmesine ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Gözden geçirilen çalışmalardaki bir diğer kısıtlılık verilerin kesitsel yöntemle toplanmış olmasıdır. Bu nedenle yapılacak olan çalışmalarda anne-baba tutum ve davranışlarının çocuk üzerindeki boylamsal etkilerinin incelendiği araştırmalara yer verilmesi alandaki önemli bir boşluğu dolduracaktır.

Son yıllarda yurt dışında yaşayan göçmen statüsündeki Türk ailelerinin ebeveyn tutum ve davranışlarını inceleyen çok sayıda çalışma yayınlanmaktadır (örn., Durgel, Leyendecker, Yağmurlu ve Harwood, 2009; Jäkel ve Leyendecker, 2009; Yağmurlu, Sanson ve Köymen, 2005). Yurt dışında yaşayan Türk ailelerinin içinde yaşadıkları kültürün özelliklerinden etkilenileceği ve farklı bir örüntüye sahip olabileceği düşünüldükçe bu çalışmalar tarama kapsamına alınmamıştır. Örneğin, Yağmurlu ve Sanson (2009) Avustralya’da yaşayan Türk anneleri ile yaptığı çalışma, Türk annelerin ebeveyn tutumlarının içinde buldukları bireyci kültürden etkilendiğine işaret etmektedir. Gelecek çalışmalarda Türkiye dışında yaşayan Türkler üzerinde yapılan anababa tutum ve davranışları konusundaki çalışmaların derlenmesi ve toplu olarak değerlendirilmesi var olan yazına önemli bir katkıda bulunacaktır.

Bu derleme çalışması sadece yayınlanmış çalışmalar dikkate alınarak yapıldığından Türkiye’de yapılmış bütün ilgili çalışmaları temsil ettiği söylenemez. Ancak, genel olarak incelenen anababalık özelliklerini ve bu özelliklerin etkilendiği düşünülen bağımlı değişken alanlarını görmek bakımından Türkiye’deki genel eğilimi ve örüntüyü yansıttığı söylenebilir. Bu bağlamda Tablo 1’de sunulan bilgiler ilgili alanın bulunduğu düzeyi ve odaklandığı konuları toplu olarak yansıtmak bakımından değerlidir. Gelecek çalışmalarda hem anababalık temel boyut ve/ya özelliklerini hem de ölçülen bağımlı değişken alanlarını sınırlandırarak (örn., sadece akademik başarı üzerindeki etkiye bakarak) meta-analitik yöntemlerle etki genişliklerinin hesaplandığı çalışmalar yapılmalıdır. Sonuç olarak, gelecekte ebeveyn tutum ve davranışlarının çocuk üzerindeki etkileri araştırılırken farklı gelişim dönemleri, ölçme araçları ve yöntemlerin dikkate alındığı; kültüre özgü ve uygun özelliklerin incelendiği daha çok sayıda araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynaklar

- *Arı, R. ve Şahin-Seçer, Z. (2003). Farklı anne baba tutumlarının çocukların psikososyal temelli problem çözüme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(45), 1-463.
- Anjel, M. (1993). *The transliteral equivalence, reliability and validity studies of the Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (PARQ), mother form: A tool for assessing child abuse*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.
- *Ataca, B., Sunar, D. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). Variance in fertility due to sex-related differentiation in child-rearing practices. H. Grad, A. Blanco ve J. Geargas, (Ed.), *Key Issues in Cross-Cultural Psychology, Selected Papers Volume from the XII. Cross Cultural Psychology Conference*. Lisse: Swets & Zeitlinger.
- Baldwin, A. (1948). Socialization and the parent-child relationship, *Child Development*, 19(3), 127-136.
- Barber, B. K. (1996). Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child Development*, 67(6), 3296-3319.
- Barber, B. K., Maughan, S. L. ve Olsen, J. A. (2005). Patterns of parenting across adolescence. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 108, 5-16.
- Barber, B. K., Olsen, J. E. ve Shagle, S. C. (1994). Associations between parental psychological and behavioral control and youth internalized and externalized behaviors. *Child Development*, 65(4), 1120-1136.
- Baumrind, D. (1971). Harmonious parents and their preschool children. *Developmental Psychology*, 4(1), 99-102.
- Baumrind, D. (1980). New directions in socialization research. *American Psychologist*, 35 (7), 639- 652.
- Baumrind, D. (1989). Rearing competent children. W. Damon, (Ed.), *Child development today and tomorrow: New direction in child development* içinde (349-378). San Francisco, CA, US: Jossey-Bass.
- Baumrind, D. (1991). Parenting styles and adolescent development. J. Brooks, R. Lerner ve A. C. Petersen, (Ed.), *The encyclopedia on adolescence* içinde (758-772). New York: Garland.
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55(1), 83-96
- *Bilir, Ş. ve Dabanlı, D. (1981). Ergenlik çağındakinin sosyal gelişimine aile tutumlarının etkisinin araştırılması. *Sağlık Dergisi*, 55, 213-229.
- Block, J. H. (1981). *The child-rearing practices report (CRPR): A set of Q items for the description of parental socialization attitudes and values*. Berkeley, CA: University of California, Institute of Human Development.
- Brown, B. B., Mounts, N., Lamborn, S. D. ve Steinberg, L. (1993). Parenting practices and peer group affiliation in adolescence. *Child Development*, 63, 391-400.
- Bulut, I. (1990). *Aile Değerlendirme Ölçeği Elkitabı*. Ankara: Özgüzel Matbaası.
- Buri, J. R., Louiselle, P. A., Misukanis, T. M. ve Mueller, R. A. (1988). Effects of parental authoritarianism and authoritarianism on self-esteem. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 14(2), 271-282.
- Chao, R. K. (1994). Beyond parental control and authoritarian parenting style: Understanding Chinese parenting through the cultural notion of training. *Child Development*, 65(4), 1111-1119.
- Cox, C. R., Arndt, J., Pyszczynski, T., Greenberg, J., Abdollahi,

- A. ve Solomon, S. (2008). Terror management and adult's attachment to their parents: The safe haven remains. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94(4), 696-717.
- *Çakır, S. G. ve Aydın, G. (2006). Parental attitudes and ego identity status of Turkish adolescents. *Family Therapy*, 33(3), 157-169.
- *Çerik, Ş. (2002). *Ailelerin gençlere karşı tutumları ve gençlerin ailelerin tutumlarını algılayışlarına yönelik üniversite gençliği üzerinde bir araştırma*. Kasım 2008'de alınmıştır. http://eab.ege.edu.tr/pdf/2_1/C2-S1-M3.pdf
- Darling, N. ve Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496.
- Demirutku, K. (2007). *Parenting styles, internalization of values, and self-concept*. Yayınlanmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, Turkey.
- Durak-Batıgün, A. (2005). *Türkiye'de ergenlik dönemi araştırmaları dizini (1994-2004)*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Durgel, E. S., Leyendecker, B., Yağmurlu, B. ve Harwood, R. (2009). Sociocultural influences on German and Turkish immigrant mothers' long-term socialization goals. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 40(5), 834-852.
- *Eldeklıoglu, J. (2007). The relationships between aggressiveness, peer pressure and parental attitudes among Turkish high school students. *Social Behavior and Personality*, 35(7), 975-986.
- Epstein, N. B., Bolwin, L. M. ve Bishop, D. S. (1983). The McMaster family assessment device. *Journal of Marital and Family Therapy*, 9(2), 171-180.
- Erdem, T. (1990). *The validity study of Turkish form of Parental Acceptance-Rejection Questionnaire*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.
- *Erdöğdu, Y. (2006). Ana-baba tutumları ile öğretmen davranışlarının çocuklarda öğrenilmiş çaresizlik düzeyi ile ilişkileri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 13, 98-105.
- *Erkman, F. ve Rohner, R. P. (2006). Youths' perceptions of corporal punishment, parental acceptance, and psychological adjustment in a Turkish metropolis. *Cross-Cultural Research*, 40(3), 250-267.
- *Evrengöl, A., Canat, S. ve Köker, A. S. (1992). Tıp Fakültesi öğrencilerinde psikolojik özellikler ve anne-baba tutumları arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 45(3), 499-506.
- Greenberg, J., Solomon, S. ve Pyszczynski, T. (1997). Terror management theory of self-esteem and social behavior: Empirical assessments and conceptual refinements. M. P. Zanna, (Ed), *Advances in experimental social psychology* içinde (61-139). New York: Academic Press.
- Grusec, J. E., Goodnow, J. J. ve Kuczynski, L. (2000). New directions in analyses of parenting contributions to children's internalization of values. *Child Development*, 71(1), 205-211.
- *Güneysu, S. ve Bilir, Ş. (1988). Üniversite gençlerinin kendini kabul düzeyine algılanan ana-baba tutumlarının etkisi. *Psikoloji Dergisi*, 6, 127-133.
- *Güven, A. (1996). Farklı eğitim programı izleyen öğrencilerde algılanan ana-baba, öğretmen tutumlarının benlik kavramına etkisi. Y. Topsever ve M. Göregenli, (Ed.), *VIII. Ulusal Psikolojisi Kongresi bilimsel çalışmaları içinde* (149-164). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- *Haktanır, G. ve Baran, G. (1998). Gençlerin benlik saygısı düzeyleri ile anne baba tutumlarını algılamalarını incelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 5(3), 134-141.
- *Herken, H., Özkan, İ., Kaya, N., Turan, M. ve Aşkın, R. (1997). Gençlerdeki sigara kullanma davranışında anne baba tutumunun ve sosyo-kültürel düzeyin etkisi. İ. Kırpınar, (Ed.), *VI. Anadolu Psikiyatri Günleri bilimsel çalışmalar kitabı* içinde. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Hoeve, M., Dubas J. S., Eichelsheim V. I., Van der Laan, P. H., Smeenk, W. ve Gerris, J. R. (2009). The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37(6), 749-75.
- Jäkel, J. ve Leyendecker, B. (2009). Erziehungsverhalten türkischstämmiger und deutscher mütter von vorschulkindern. *Psychologie in Erziehung und Unterricht*, 56(1), 1-15.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1980). *Çocuğun değeri: Türkiye'de değerler ve doğurganlık*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context: Implications for self and family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36(4), 403-422.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self and human development across cultures: Theory and applications* (genişletilmiş 2. baskı). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- *Karadayı, F. (1992). Ailenin bazı sosyoekonomik nitelikleri, anababa ile ilişkiler ve anababa tutum algısının üniversite gençlerinin olumsuz psikolojik belirtilerine etkisi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(8), 81-106.
- *Karadayı, F. (1994). Üniversite gençlerinin algılanan anababa tutumları, anababayla ilişkileri ve bunların bazı kişilik özellikleri ile bağlantısı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(32), 15-26.
- *Karakelle, S. ve Şentürk, C. (2006). Üst bilişsel düzeyleri yüksek ve düşük öğrencilerin ebeveyn tutumlarının incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 26, 45-56.
- *Kesici, Ş. (2007). Ortaöğretim öğrencilerinin anne baba tutumlarının ve rehberlik ihtiyaçlarının mesleki karar verme zorluklarını yordaması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 329-339.
- *Kındap, Y., Sayıl, M. ve Kumru, A. (2008). Anneden algılanan kontrolün niteliği ile ergenin psikososyal uyumu ve arkadaşlıkları arasındaki ilişkiler: Benlik değerinin aracı rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23(61), 92-107.
- *Kulaksızoğlu, A. (1989). Ergen-aile çatışmaları ile annenin tutumları arasındaki ilişki ve ergenin problemleri. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fak. Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1, 71-87.
- Kuzgun, Y. (1972). *Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bölümü.
- *Kuzgun, Y. (1973). Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi. *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), 57-70.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L. ve Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 62(5), 1049-1065.
- Le Compte, G., Le Compte, A. ve Özer, S. A. (1978). Üç sosyoekonomik düzeyde, Ankaralı annelerin çocuk yetiştirme tutumları: Bir ölçek uyarlaması. *Psikoloji Dergisi*, 1, 5-9.
- Maccoby, E. E. ve Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. P. H.

- Mussen, (Seri Ed.), E. M. Heatherington, (Cilt Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development*. Wiley, New York.
- *Musaagaoglu, C. ve Güre, A. (2005). Ergenlerde davranışsal özerklik ile algılanan ana-baba tutumları arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20(55), 79-98.
- Öztürk, A., Kındap, Y. ve Sayıl, M. (2007). Okulöncesi dönemde çocukların sosyal bilgi işleme becerisi ve çocukların davranışsal tepkileri, annelerinin sosyalleştirmesi ve psikolojik kontrol uygulamaları arasındaki ilişkiler. *I. Ulusal Psikoloji Lisansüstü Öğrencileri Kongresi’nde sunulan bildiri*. İzmir Ekonomi Üniversitesi: İzmir.
- *Önder, A. ve Gülay, H. (2007). Annelerin kabul red düzeyi ile çocuklarının empati beceri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 23-30.
- Polat, S. (1986) *Ana-baba tutumlarının öğrenilmiş çaresizlik düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Prinz, P., Stams, G. J. J. M., Dekovic, M., Reijntjes, A. H. A. ve Belsky, J. (2009). The relations between parents’ Big Five personality factors and parenting: A meta-analytic review. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97(2), 351-362.
- Rohner, R. P. (1980). *Handbook for the study of parental acceptance and rejection*. Center for the study of parental acceptance and rejection. Storrs: University of Connecticut.
- Rohner, R. P. (1990). *Handbook for the study of parental acceptance and rejection* (3. baskı). Storrs, CT: Rohner Research Publication.
- Rohner, R. P. (2005). Parental Acceptance-Rejection/Control Questionnaire (PARQ/Control): Test manual. R. P. Rohner ve A. Khaleque, (Ed.), *Handbook for the study of parental acceptance and rejection* (4. baskı) içinde (137-186). Storrs, CT: Rohner Research Publication.
- Rohner, R. P., Saavedra, J. ve Granum, E. O. (1978). Development and validation of Parental Acceptance Rejection Questionnaire: Test manual. *JSAS Catalogue of Selected Documents in Psychology*, 8, 7-8.
- *Saydam, B.R. ve Gençöz, T. (2005). Aile ilişkileri, ebeveynin çocuk yetiştirme tutumu ve kendilik değerinin gençler tarafından belirtilen davranış problemleri ile ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20(55), 61-74.
- Schaefer, E. S. (1965a). Children’s reports of parental behavior: An inventory. *Child Development*, 36, 413-424.
- Schaefer, E. S. ve Bell, R. Q. (1958). Development of a parental attitude research instrument. *Child Development*, 29, 339-361.
- *Seçer, Z., Sarı, H. ve Olcay, O. (2006). Anne tutumlarına göre okulöncesi dönemdeki çocukların ahlaki ve sosyal kural bilgilerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 539-557.
- Shek, D.T.L. (1989). Perceptions of parental treatment styles and psychological well-being in Chinese adolescents. *Journal of Genetic Psychology*, 150, 403-415.
- Steinberg, L. (2001). We know some things: Adolescent-parent relationships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence*, 11, 1-20.
- Steinberg, L., Dornbusch, S. ve Brown, B. (1992). Ethnic differences in adolescent achievement: An ecological perspective. *American Psychologist*, 47, 723-729.
- Steinberg, L., Lamborn, S. D., Darling, N., Mounts, N. S. ve Dornbusch, S. M. (1994). Over-time changes in adjustment and competence among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 65(3), 754-770.
- Steinberg, L., Mounts, N. S., Lamborn, S. D. ve Dornbusch, S. M. (1991). Authoritative parenting and adolescent adjustment across varied ecological niches. *Journal Research on Adolescence*, 1, 19-36.
- Spera, C. (2005). A review of the relationship among parenting practices, parenting styles, and adolescent school achievement. *Educational Psychology Review*, 17, 125-146.
- *Sunar, D. (baskıda). *Mothers’ and fathers’ child rearing practices and self esteem in three generations of urban turkish families*.
- *Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-58.
- Sümer, N. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (baskıda). *Culturally relevant parenting predictors of attachment security: Perspectives from Turkey*.
- *Tunç, A. ve Tezer, E. (2006). Çocuk yetiştirme stilleri ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25), 37-44.
- *Türkel, Y. D. ve Tezer, E. (2008). Parenting styles and learned resourcefulness of Turkish adolescents. *Adolescence*, 43, 143-152.
- *Ulusoy, M.D., Demir, N.Ö. ve Baran, A.G. Ebeveynin çocuk yetiştirme biçimi ve ergen problemleri: Ankara ili örneği. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 367-386.
- *Varan, A. (2005). Relation between perceived parental acceptance and intimate partner acceptance in Turkey: Does history repeat itself? *ETHOS*, 33(3), 414-426.
- *Varan, A., Rohner, R. P. ve Eryüksel, G. (2008). Intimate partner acceptance, parental acceptance in childhood, and psychological adjustment among Turkish adults in ongoing attachment relationship. *Cross-Cultural Research*, 42, 46-56.
- Wenar, C. (1994). *Developmental psychopathology: From infancy through adolescence*. New York: McGraw-Hill.
- Yagmurcu, B. ve Sanson, A. (2009). Acculturation and parenting among Turkish mothers in Australia. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 40(3), 361-380.
- Yağmurcu, B., Sanson, A. ve Köymen, S.B. (2005). Ebeveynlerin ve çocuk mizacının olumlu sosyal davranış gelişimine etkileri: Zihin kuramının belirleyici rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20(55), 1-20.
- Yılmaz, A. (1999). Çocuk yetiştirme tutumları: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 1(3), 99-118.
- *Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum, anne-baba tutumu ve benlik algısı arasındaki ilişkilerin gelişimsel olarak incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 16(47), 1-2.
- *Yılmaz, A. (2000). Anne-baba tutum ölçeği’nin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Çocuk ve Ruh Sağlığı Dergisi*, 7(3), 160-172.
- *Yılmaz, A. (2001). Çocukların algıladığı anne-baba arasındaki uyum, anne-baba tutumu ve benlik algısı arasındaki ilişkiler. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 8(2), 85-93.
- *Asteriks ile gösterilen kaynaklar derlemeye dahil edilen ve Tablo 1’de sunulan çalışmalardır.

Summary

Psychological Effects of Parenting Styles and Behaviors: A Review of Studies in Turkey

Nebi Sümer
Middle East Technical University

Elçin Gündoğdu Aktürk
Middle East Technical University

Elif Helvacı
Middle East Technical University

The history of the study on child socialization has revealed that parenting is a culturally bounded socialization activity that includes basic values, attitudes, and behaviors concerning child rearing and has critical implication for the optimal development of the child (Darling & Steinberg, 1993). Baumrind's (1971; 1980; 1991) conceptualization of parenting styles (i.e., authoritative, authoritarian, and permissive) is the most extensively cited and investigated construct in this arena. Two basic dimensions of parenting; responsiveness/control and demandingness, were proposed and the four styles were defined at the intersection of these two dimensions: authoritative, authoritarian, permissive/indulgent, and permissive/neglecting based on Baumrind's classification of parenting styles (Darling & Steinberg, 1993; Maccoby & Martin, 1983; Steinberg, Mounts, Lamborn, & Dornbusch, 1991).

Using both parenting styles and dimensions, Baumrind and her followers consistently showed that whereas the authoritative parenting is positively associated with beneficial child outcomes; authoritarian, permissive, and neglecting parenting are associated with negative outcomes or a number of psychological dysfunctions in Western cultures. However, past studies in ethnic minority families in Western or Nonwestern cultures including Turkey have demonstrated that both the styles of parenting and the underlying dimensions of parenting, such parental control and "over" protection seem to have differential effects on children (e.g., Choe, 1994; Kağıtçıbaşı, 2005).

In recent years, Barber and his colleagues has celebrated the concept of parental control into the two constructs as behavioral and psychological control, relatively corresponding to authoritative and authoritarian parenting (Barber, 1996; Barber, Maughan, & Olsen, 2005). According to this conceptualization, behavioral control involves monitoring the behaviors of child, having knowledge about these behaviors, and consistency in disciplining the child. Psychological

control, however, refers to over controlling behaviors, such as love withdrawal, guilt induction, and intrusion. These behaviors have also cultural implications and need to be examined in different cultural context.

Accumulated research on parenting styles and behaviors has suggested that the impact of parenting on children differs depending on the specific cultural context and socialization goals (e.g. Steinberg et al., 1994). For instance, Kağıtçıbaşı (2007) claims that the dimensions of parenting control and warmth are not perceived as the opposite dimensions in both Turkish culture and other collectivist cultures. Instead, they appear to complement each other and have different cultural functionalities. Although the potential effects of parental attitudes and behaviors on children's outcome behaviors have been widely studied in Turkey, there has been no meta-analysis or extensive reviews in which past studies were systematically investigated and evaluated. This study aims to review the past studies on parenting styles, behaviors, and applications in Turkey. Specifically, this review has focused on the studies in which parenting variables were employed as the independent variables and their effects on childhood outcome as the dependent variables were examined. Thus, we hoped to explore culture-specific patterns of parenting and their potential effects in Turkish culture.

Method

Using previously determined inclusion criteria, published studies on parenting's and/or child rearing styles, attitudes, behaviors and applications using a Turkish sample in Turkey were systematically screened via the main citation sources. Studies in which parenting was utilized as the independent variable and its effect on any childhood outcome was investigated were determined. At the end of screening process, 34 published studies were identified and summarized in Table 1 considering the major variables employed, the

measures used, the medium of analyses, and the basic findings. The most widely used measures in these studies were summarized in Table 2.

Inclusion Criteria

We included the studies which utilized a Turkish sample, in which the independent variable was parenting (styles, attitudes, dimensions, behaviors or any parenting applications) and the dependent variables were any outcome characteristics assessed on children, adolescents, or adults. Unpublished studies, such as thesis, dissertations, or congress presentations, and the studies which had a psychiatric sample were omitted from this review. Publish studies on scientific journal or books were included only.

Procedure

The electronic data bases of Middle East Technical University, ULAKBIM, Google and Google Academic were applied to identify and access the studies. In addition, all issues of Turkish Journal of Psychology and Turkish Psychology Articles were screened and an electronic message was sent to the main email groups in psychology in Turkey asking to send if they have any published study on parenting styles and/or behaviors etc. A number of keywords including parenting, parenthood, parenting styles, parenting behavior, parenting attitudes, mother-father attitudes, and mother-father behaviors in both Turkish and English. Finally, a total of 69 studies were reached. By using the inclusion criteria, however, only 34 studies were included in the present study.

Results

Basic findings of the reviewed studies were summarized in Table 1. Consistent with the previous studies in Western cultures, studies in Turkey mainly followed Baumrind's conceptualization of parenting in Turkey. Culture-specific or culturally relevant parenting dimensions were rarely used in past studies in Turkey. It was observed that the most commonly used measures to assess parenting aspects in Turkey were the Parent Attitude Research Instrument (PARI), the Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (PARQ), the Parenting Style Inventory, Parenting Style Scale and various forms of the Parental Acceptance-Rejection

Questionnaire (PARQ), and the majority of these measures were originally developed in Western cultures and adopted into Turkish language. Of the 34 studies reviewed, only in six studies, data were collected from multiple sources, such as both adolescents and their parents. The effects of parenting was examined mostly on self-esteem, aggressiveness, academic success, level of anxiety, self-acceptance, psychological adjustment, and attachment styles as dependent variables.

Reviewed studies have consistently shown that whereas authoritarian, rejecting and/on overprotective parenting and excessive parental control had negative effects on children and adolescents; democratic and accepting parenting styles or corresponding parenting behaviors had positive effects. Moreover, it appears that the children having authoritarian parents had tendencies to develop adjustment or behavior problems. However, perceived control from family did not seem to have negative effect on children in all parental contexts. The magnitude of the effects of parenting variables on outcome behaviors which were observed in correlations or mean differences, suggested that the effects were generally in moderate size.

Discussion

Past studies on parenting in Turkey were mainly influenced by Baumrind's (1971) and Maccoby and Martin's (1983) conceptualization of parenting and followed Western conceptualizations, ignoring culturally relevant dimensions and culture-specific child socialization goals. They commonly utilized the measured developed in Western cultures. Parenting styles were generally studies as categorical variables rather than continuous dimensions. The most common samples employed were adolescents and university students in the previous studies. Early and middle childhood was rarely examined in Turkish cultural context.

This review has contributed to the psychology literature in Turkey by systematically documenting the findings and depicting the state-of-the-art in parenting and its effects in Turkish cultural context. Future studies in parenting should explore more culture specific dimensions and their potential effects on children, adolescent and adults using more indigenous concepts and culturally sound measures.